

Boletín de la Sociedad Arqueológica Luliana

PALMA.—NOVIEMBRE-DICIEMBRE DE 1904.

SUMARIO

I. La nostra Arqueología literaria.—Comentaris y notes bibliogrífiques, per *D. M. Obrador y Benassar*: IV. Sobre la millor manera d'estampar les obres d'antichs autors catalans.

II. Empleos anuales de la Universidad de Palma, por *D. J. R. de Ayres* y *Sureda*.

III. Fundació y documents relatius al Hospital de Santa Catalina dels pobres, per *D. E. Aguiló*.

IV. Correcció a fer.

V. Índice alfabético por autores, del tomo X del BOLETÍN: (1903-04).

LA NOSTRA

ARQUEOLOGÍA LITERARIA

COMENTARIS Y NOTES BIBLIOGRÁFIQUES

IV Y ÚLTIM

Sobre la millor manera
d'estampar les obres d'antichs autors catalans

VENTUROSAMENT dins aquestes primeres anyades de novell sigle, els amadors y devots de la nostra Literatura històrica han tengut ocasió d'observar com referma y sovinetja, a curtes represes, la pacient tasca d'exhumar y treure a llum interessants textos mitjvals més o menys curiosos; manuscrits fins ara inèdits, ignorats o poch coneguts; edicions incunables o cinchcentistes de gran rarsa: vestigis y testimonis de la nostra esponerosa florexença literaria d'en temps primer, que recobren ara nova vida, com aqueixs

antichs restes soterrats que les excavacions dels arqueòlechs retroben y desentèrren.

Mentres veym refermar y seguir edicions començades y interrompudes durant llarch temps, en van exint y s'en preparen de noves. De Barcelona y altres endrets de Catalunya, pren y s'escampa aqueix actiu afany fins a Valencia y Mallorca.

L'hereu del prestigiós nom y afortunat possididor del rich tresor bibliogrífich que deixá En Marian Aguiló, ha comensat a quitar el sagrat deute hereditari y a satisfer el tribut filial, completant y arredonint un darrera l'altre els descusits volums de la *Biblioteca Catalana* (*Felix lulià, Consolació de Philosophia*, de Boeci, *Feyls d'armes de Catalunya*, de mossen Boades, *Recull d'Eximplis*; darrera'ls quals haurán de venir el *Tirant lo Blanch* y la *Cronica del rey En Jaume*); ha enllestida la fícil tasca de prologar y relligar els fulls a lloure d'aquell curiosíssim *Cançoner d'obres vulgars*, y acreix la *Biblioteca d'obres singulars del bon temps de nostra llengua materna*, estampant la cavalleresca narració de les amors de *Paris & Viana*.

A Valencia, el canonge-archiver metropolitá, mossen Roch Chabás, després de son interessant estudi documental sobre la popular predicació del famós Fra Vicens Ferrer (1), té acabada y a punt d'exir la edició del *Spill* o *Libre de les dones*, de *Mestre Jacme Roig*, ab il·lustracions filològiques.

Els lulistes mallorquins, continuadors de la vasta y arriscada empresa d'En Rosselló, ténen ja llevat posat y materials a peu d'obra, per poder anar endavant ara més que may, afavorits ab la ajuda de la suscripció nacional afortunadament obtenguda del Ministeri d'Instrucció Pública; y ab l'impressió dels grossos volums in-4º hi companetjen, com a llivanya y aperitiu, la publicació

(1) Publicat, no fa gayre temps, a la *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos*.

d'altres toquets manuals in-8º, per més fàcil divulgació, com el recent del *Libre de Amich e Amat* y altres que aviat li seguirán: rebolls, tanyes y brancos de la meteixa rèl y soca luliana.

Per iniciativa y a despeses de la *Societat catalana de Bibliòfils*, s'es comensat a estampar l'inèdit y notable *Cançoner dels comtes d'Urgell*, a cura y baix direcció d'En Gabriel Llabrés, qui comparteix aquexa labor ab la docent literaria a l'Institut d'Osca. La metexa Societat, desitjosa a totes passades de fer ella la edició del text lulià del *Libre de Sancta Maria* (1), ha trobada ara avinentesa de satisfer son afany de publicar aquell curiós original, aprofitantne la copia recentment feta y duyta de Roma, per l'entusiasta y erudit jove, En Joseph Pijoan, segons un m.s. existent a la Vaticana.

L'activitat infatigable d'En Massó Torrents, tan ben disposta y orientada ab amples conexements lingüístichs y ab selecte pertret de bibliogràfica erudició, després de publicats els rims de *Jordi de Sant Jordi*, (bella mostra de la seua aptitut pera semblants treballs y de tenirhi la má trencada), s'afanya ara en estudiar y trelladar l'antiga versió catalana d'un saborós recull narratiu, qu'immortalisá l'enginy y la ploma d'un dels majors clàssichs italians.—Y rompent ja el cercle restret de les publicacions erudites, la divulgada *Biblioteca Popular de L'Avenç* contribuirá a propagar y facilitar la conexença dels nostros vells autors, dedicant alguns dels seus volumets a la reimpressió de curiosos opuscles de Ramon Lull, Turmeda, Ausies March, Guillem de Perillós, Pere Porter y altres. Fins y tot certs periòdichs y revistes ofereixen als seus lectors alguna transcripció de textos antichs, a vegades de més valor filològich o històrich que no artistich-literari...—La curiositat y la afició a-n els llibres d'en temps primer, se mostren en crexença: del foch colgat en surten adés-y-ara espines y calius; y ja la crítica ha pogut notar y consignar el fet de que la publicació d'un vell text catalá constituís realment un èxit literari d'actualitat, fora de la colla dels erudits; com succehí al sortir a llum y exhibirse en les llibreries barceloneses, presentada p'En Rubió y Lluch, la garrida novela quatrecentista de *Curial y Guelfa*.

Fos que la successiva influencia d'aquests fets hagués produït una corrent d'opinió dins el públich literari; fos que'l tema de la conferència a l'Ateneu sobre «la nostra Arqueologia literaria» remogués la qüestió y la posás de bell nou per

(1) Edició que'm va proposar, anys enderrera, y que si hagués dependit de mí solament, la hi hauria feta de molt bon grat.

un moment a l'orde del dia; lo cert es que recentment hem vist donar un pas y prendre una actitud, a-n aquella cultíssima entitat, que bellament se pot calificar de pas endavant, y sintoma de verdadera trascendencia futura, pe'l nostro renaxement literari. No fa molt qu'hem llegida y vista circular oficiosament per les columnes de la premsa de Barcelona una nota que deya lo siguent:

«L'Ateneu Barcelonès se proposa donar immediat impuls a un projecte de la més gran importancia literaria y científica, o sia promoure la publicació d'una Biblioteca magna de les obres antigues de la Literatura catalana, reunint-les en un vertader còs o colecció, similar del *Rivadeneira*, de la edició *Didot* y demés conjunts de les literatures clàssiques y neo-llatines.

«Per aquest objecte s'han circulat llistes d'adhesions, en les quals ja hi figuren moltes firmes; y en haverles completades, l'Ateneu convocará una reunió pera constituir, baix de son patronat, una societat o comissió bibliogràfica que, ab los recursos econòmichs que's reunixin, tant per subvenció y subscripció oficial y particular, com per venda dels volums que's vagen publicant, procedesca a l'impressió d'aqueix *Corpus litterarum* de Catalunya, ahon s'hi puguin trobar les obres dels seus poetes, vells cronistes y didàctichs, desde En Muntaner y En Desclot (1) fins a n'Eximenis, En Lluís Vives y n'Arnau de Vilanova; pera lo qual s'aprofitarien aquelles obres y tot que varen compondre en llatí, emprant-ne les antigues traduccions en romanç vulgar, o fent-les novament ara.

«L'aplech tendrà'l caràcter de divulgació, apartant-se tant de les edicions costoses propies dels bibliomans, com de les incorrectes y descuidades del industrialisme editorial. Els pròlechs y estudis preliminars tendrán per objecte, més que oferir al lector una seca erudició externa, ferlo penetrar dins l'esperit dels autors y del temps que va produirlos.

«L'objectiu d'alta cultura que amb això se persegueix, reintegrant a la corrent universal de les idées una literatura hispànica original y abundosa qu'ara sols indirectament pot esser coneguda, fa creure que'l projecte del Ateneu obtindrà la cooperació que de tothom espera y demana.»

Som de parer que entre tots quants de projectes y pensaments pogués iniciar y apadrinar un cen-

(1) ¿Y per que no desde'ls cap-pares, el Rey En Jaume y En Ramon Lull?

tre de cultura com l'*Ateneu Barcelonès*, poch n'hi hauria que meresquessen tant com aqueix la decidida aprovació de tothom y una sencera alabansa. Mes, apart de la expressiva enhorabona y del favorable vot d'encoratjament que tot amador de les nostres lletres, per indiferent y teb que sia, se sentirá mogut a tributar a un projecte tan afalagador y a una empresa tan transcendent y agosarada com aqueixa d'investir la publicació del *Corpus litterarum* de Catalunya; surgirá tot seguit y s'imposará com a preliminar indefectible la solució d'un problema essencial: la manera o forma més adequada y pràctica, el pla y sistema més viables y avenguts, d'emprendre y dur a bon port tan valent y bell projecte.

Temtadora y atraent perspectiva, es la d'entreveure y colómbiar, ab un fàcil esforç d'imaginació,—aclucant els ulls de part de fora y obrintlos a la claror interna del pensament,—un ample còs de llibreria mestriolment esculpturada (com per exemple aquella ahon estojava ab encobehida gelosia sos tresors de bibliófil En Marian Aguiló) y veure-hi allá dins, arrengrats en sos prestatges, cinquanta o setanta o cent volums, *format in-4º* major, duguent cadascun en el robust llom de plegami la daurada inscripció: *Biblioteca d'Escriptors Catalans*; y tots bellament estampats, ab les més selectes primors d'una exquisida art tipogràfica... ¡Delitosa visió! ¡quin dia y any seria aquell, que romangués realisada!

Mes, pera convertir tal ensomni en realitat, gran esforç será mester, difícil y llarga tasca. Qui no'n sapia penetrar tota l'entrunyellada complicació, es cego literariament o ben curt de vista. Y aquí ocorre totduna preguntar:—¿Té prou medis y elements avuy per vuy l'Ateneu (o qui diu l'Ateneu qualsevol altra entitat semblant) pera acometre y menar per bona via aqueixa magna empresa? Y si los té, ¿es arribada l'hora d'investir y de posarlos en pràctica?...—Elements materials, **medis econòmichs, no cal dubtar que los té o'ls tendrá**, per poch que los cerqui; elements y factors intelctuals, que no los fassa por la somada, y en haverla ben sospesada, puguen y s'adomden a *carregarse el feix,...* *that is the question.*

Catalunya es abundosa, rica y plena. Barcelona, cervell y cor de Catalunya, vibra y vessa de coratjosa activitat; logra y ateny tot quant vol, perque en dia que forma un projecte y l'encobeheix y el pren amb ansó, sab obrirli portell y arribarlo a terme, ab victoriosa constancia.

Si l'Ateneu vol que sia un fet la colecció de clàssichs catalans, ningú millor qu'ell, ab tal que

trobi l'element essencial; l'*home*, la victima, el *factotum*. A Madrit, l'editor Rivadeneyra, quant empenia la dilatada colecció d'autors *espanyols*, tengué l'avinentesa de trobar el laboriós Aribau, que va esserli l'*home*, el bras dret. Si a l'Ateneu ara li'n pren així, si troba qui sapia y vulga tenir l'abnegació generosa de durli la post al forn, podrà exclamar com la gent de bolsa: ¡*Fell!*—y tendrá resolt el problema.

Qualcú podria objectar, y ab rahó, que aqueixa empresa no está cridada a esser l'obra d'un tot sol, per expert y erudit que sia; sino un treball col·lectiu, de llarguissima durada; labor de generacions, que difícilment lograrán veure acabada els qui la comencen... ¡Qui ho dubta! y precisament per això meteix requer una direcció prou reconeguda y prestigiosa pera esser admesa de bon grat, y de la qual aqueix *Corpus litterarum* en puga rebre l'indispensable segell d'unitat y d'harmonia. Gran victoria haurá guanyada qui sapia adunar y concordar tants de parers y criteris personals com aviat farán bo surgir; y mester será Deu y ajuda per reduirlos a una fórmula metòdica, a un comú denominador, que puga esvahir y allunyar tota discrepància. Si per lo present haguésem de judicar, notariem que la perspectiva ja no es gayre tranquilisadora. Les discrepàncies ja apunten ara meteix, justificant aquell proverbi castellá: «*aun no asamos y ya pringamos.*» Encara no es nada la criatura, y ja'ls padrins y la parentel·la comencen a no avenirse, sobre com y de quina mamella y de quin pa y companatge la nodrirán... Y això quant encara no més se tracta, en principi, del contingut o materia de la futura colecció, sense tocar ni prejutjar la segona part: la d'ordenament y forma (1).

Girem fulla, y donem ja per establert y resolt aqueix primer extrem capital, sia per rara unanimitat, o sometentlo a un criteri de majoria: tenguem ja per definitivament admeses o eliminades les obres d'aquells autors catalans que escrivieren en castellá o en qualsevol altra llengua no catalana; veus aquí, tot seguit, la necessitat d'acordar y admetre'l sistema de trelladar y buydar el text dels vells manuscrits y de les primitives edicions dins els novells llibres. Y bé calrá estar previamet concordats y entesos sobre aqueix segon extrem: no fos cosa que'ns hi trobássem després

(1) V. per mostra la sèrie dels tres articles d'En Angel Aguiló, publicats su-ara en el *Diario de Barcelona*, y les objeccions que hi fa En Moliné y Brasés, desde *La Renaixensa*. No son aquestes dues les úniques opinions fins al present formulades.

incerts y desavenguts, com en la rebregada y encara no resolta qüestió de l'ortografia (1).

Mester s'es regoneixer, ab sinceritat y modestia, que la nostra erudició crítica y literaria de present se troba encara, sobre tot en sa part històrica, vacilant y fluixa de fonaments, mancada de lastre científich y metòdich. L'estat rudimentari en que tenim, oficialment al menys, els estudis filològichs y paleogràfichs,—tan indispensables per aquest ram,—no'ns ha permesa encar ara una segura orientació: tastanetjam, trepitjam terreny fluix; anam a peu o cualcam enrera. Aquesta fretura d'ensenyansa metodisada y doctrina sòlida que no hem poguda rebre facilment y aprofitar dins ca'nostra sens haver d'acudir al estranger, nos té reduïts, en gran part, a la categoria de *dilettanti*, a la condició d'*amateurs*, més abundosos de bon desitj y afició, que no de criteri ben arrelat y de vera aptitud científica. Poch y malament allixonats quant era hora, cadascú s'ha anat formant per son compte y a la bona de Deu, el cabal y farcellet d'erudició: cadascú per sí meteix s'es fet mestre y dexeble, *autodidàctich*. Les primeres tentatives d'aplicació pràctica del sistema y els resultats que fins ara n'hem obtenguts, ben clara-ment ho demostren.

D'aquelles primerenques edicions ahont comensaren a exir a llum, cosa de mitj sigle enrera, els antics textos catalans, en comprovam facilment avuy, sense necessitat de minucioses confrontes ni d'emprarhi vidre d'aument, la manifesta deficiencia, la poca fidelitat, l'arbitraria norma de transcripció, més ajustada al criteri del editor que no a la lliçó textual, y una escassetat o ausencia d'erudició il·lustrativa, que minva notablement el profit y l'atractiu de tals edicions, com a fonts d'estudi y consulta.—Bell avenç y pas avant, en aquest ram de la nostra Literatura, fou la *Biblioteca Catalana* del Aguiló (1872): monument del qual encara roman a fer el judici cabal y definitiu, tan lliure y net de depressives parcialitats com d'enlluernat *chauvinisme*. Y darrera aquell segon cicle, que's tancá ab la malaltia y plorada mort del gran poeta y major bibliòfil del nostre renaxement, trobam lo que s'ha exhumat y trèt a llum, de llavors ençá, com a solch y reguer d'aquella riuada, y ahont s'hi nota ja la traça de novells y més aclarits estudis y la millorada esmena de direc-

cions, que la experiencia may s'atura de mostrar als qui saben y volen aprofitarla.

No es cosa d'enfondir més, dins aquest terreny, ni de passarhi més endavant, sino de girar en redó, deixant de banda tota apreciació personal, que podria resultar impertinent y llenegadissa. Lo que interessa principalment fer notar, y cridarhi molt l'atenció als amadors y devots de la nostra arqueologia literaria, es la suma de dificultats que entranya y el gran esment y bona cura que reclama aqueixa labor (tan fácil als ulls profans) d'exhumar un text antich y estamparlo de bell nou, en deguda forma. Res tan perillós com tudarlo y ferlo mal-bé, per ineptitut o impericia. Y qui no s'hi senta ben apte y prou anostrat, lo millor que pot y deu fer, es abstenirs'en. Sobre això cabria ferhi una observació especial, que no crech inoportuna. El qui's proposa y empren la publicació d'un vell text, contrèu y assumeix una responsabilitat distinta y cent voltes més delicada, qu'el qui escriu y publica una obra original propia. Aquell qui compon un llibre y llavors l'estampa y li surt dolent, no ha fet mal terç a ningú més que a si meteix; y allá ell, ja s'en avendrà, y del seu pa farà sopes. Mes el qui s'empara d'un text antich, y el trellada infeclment y l'estrafá y l'imprimeix de mala manera, no té perdó, y se pot dir que comet un crim de lesa literatura. Es consemblant això a lo que ocorre en l'orde legal o juridich. Al pròdich mans-foradades que mancaba y tuda'l seu patrimoni sense perjuj de tercer, la lley no se posa amb ell; si s'empobreix y passa miseria y fam, ¡que basqueig o demani almoyna! Ara a-n aquell qui malversa lo que no-es seu y defrauda'ls bens d'incapacitats, ausents o menors, o no custodia feelment un depòsit, la justícia li posa sa má damunt, li exigeix responsabilitat, y si no la pot satisfer, a la presó purgará la pena. Si hi hagués un còdich penal literari, bo y equitatiu seria qu'establis una parescuda jurisprudencia, y vetlás per l'integritat del patrimoni dels vells autors, amparant-los talment com la lley civil ampara als menors d'edat y als ausents, contra la mala fe o l'audacia dels qui s'apoderen del seu cabal, y los ho gasten o malmeten.

Y per lo que fa als nostres antics escriptors, mester s'es posar esment en que hi ha moltes maneres de malmetre y afollar el tresor literari que'ns dexaren. El qui trelladant un d'aquells textos del bon temps, preuat testimoni y títol d'honor de la nostra llengua, li adultera y trasmuda sa fesomia estampantlo poch feelment, comet una malifeta semblant a la del argenter qui re

(1) Sobre'ls diferents sistemes de trelladar, puntuar y de bell rou estampar el text dels vells manuscrits, he formulada la meua humil opinió, recentment, en les *Il·lustracions y notes* filològiques al *Libre de Amich e Amat*: (v. pag. 162).

baixa la lley del or, o al qui fa córrer moneda falsa per bona. El qui comenta un poeta o prosista d'en temps primer y li atribueix y encomana lo que may va dir ni escriure, o li capgira mots y conceptes per mala cura o torsuda interpretació, bé es semblant al calumniador o al qui gosa difamar, posant falsos testimonis. Y fora d'aquests que podriem calificar de *pecats mortals* en bona doctrina crítica y arqueològica, també hi há el risch de cometre'n d'altres, *venials*, no tan gréus, en la presentació vulgar, incorrecta o impropia d'una obra del temps passat, al món literari d'avuy en dia.

Res més oyós ni antipàtic, per un erudit de bon tremp y per qualsevol lector prim de gust, que'l veure estampat un antich text, ab les tares d'una edició lletja, desgarbada y mal corregida. Cada signe o lletra fora de lloch, cada frase o mot que diu lo que no ha de dir, lo que no devia o *no podia* dir en el manuscrit primer, es un gisch estrident qu'esmussa, es una punyida al ull, casi materialment dolorosa. Y al costat de tot això, de la calitat ben o mal triada de la lletra y del paper, de les condicions exteriors del llibre, dels seus ornaments y marges, llom, cubertes y cusit, de la seua forma esguerrada o avenguda, d'un no sé què de conjunt, més fàcil de percebre que d'explicar, en resulta y s'en desprèn un fàstich o un atractiu, en ventatge o en perjuy del vell autor y de l'obra, que contribueixen a donarli vida y relleu o a ferla trobar dessaborida y fadencia; mereixedora d'estudi y d'exhumació, o casi indigna d'haverla treta de dins la fosca y la pols, ahont durant sigles havia jagut colgada.

Tocat d'aqueixa primor y exquisitesa de gust, s'afanyá el mestre Aguiló y va desvetlarse una cosa fora mida en presentar estampades les obres dels vells autors, ab una forma escayent, pulcra y adequada. Conexedor, com a bon arqueòlech y bibliòfil, d'aquella íntima compenetració qu'existeix entre l'estil y llenguatge de les obres mitjvals y les formes tipogràfiques primitives, no pará fins a ferse fer punxons y matrius aposta, per fondre a costes y despeses seues aquella característica lletra gòtica «encara anomenada inconscientment *llemosina*» ab que estampava el *Cançoner d'obres vulgars*, el *Libre del orde de Cavalleria* y el de *Valter y Griselda*. No era sols una fantasiosa gallardia tipogràfica, aquell *filogolicisme* del Aguiló, que de la lletra s'extenia també al paper, groguench y *verjurat* a l'antiga. Ell creya, y no sens motiu, que «aytal lletra y paper fets aposta a la faysó dels que s'estilaren a la primeria de l'im-

premta, donant als volums lo segell d'una anti-galla, aydarien tal volta pera jutjarlos ab l'esperit ab que'ls autors los varen escriure, sigles endarrerera...» (1) Y si en els més copiosos volums de la *Biblioteca Catalana* no li era factible ni pràctic adoptat aquella lletra y emprarla-hi axí meteix, aprofitava els elements arcàichs (*//* llargues y lletres lligades, *ç*, *ß*, etc.) de les antigues edicions elzevirianes dels sigles XVI y XVII; y en aquesta norma y sistema el seguia son colaborador En Jeroni Rosselló, quant comensá a estampar la edició luliana, a Mallorca.—No mancá qui per simpatia o esperit d'imitació, fés una consemblant fusa de la primitiva lletra *de tortis*; y de llavors ençá, no hi há apenes tipografia catalana que no la tenga y no la acostum a emprar, ab més o menys acert y coneixement dels cànons y regles pràctiques qu'establiren y adoptaren els mestres estampadors, a l'aubada de l'impremta.

Inseguint aquesta meteixa norma y tendencia *golicista* de ressucitar l'estil y la fesomia dels primitius llibres incunables, tan adequada a la reproducció d'obres mitjvals, s'es fusa derrerament y posada en circulació una nova sèrie o *familia* de tipus gòtichs, més abundosa y variada (còssos 8, 12 y 24, ab les seues corresponents inicials y titulars monacals, abreviatures, lligaments, calderons, etc.) que permet aplicar a les reimpressions modernes el caràcter y segell de les edicions antigues. Aqueixa delicada y minuciosa tasca es deguda al enginy y devoció del expert n'Eudald Canibell, home de múltiples aptituds, y qu'ha posada a prova y contribució la seua pericia tècnica d'ex-impresor, dibuixant y erudit bibliotecari, per dur a cap un treball que merescués la cabal aprovació de qualsevol antiquari escrupulós y del més remirat bibliòfil.

No'm sembla que sia cosa d'adoptar exclusivament y a totes passades, ni de rebutjar tampoch en absolut aqueixa innovació arcaica, la resurrecció del *gòlich*, en la publicació d'antichs textos. La seua oportunitat m'apar que sia relativa; tant té d'agre com de dolç; y el llument y bon efecte d'aqueix singular estil tipogràfic, d'aqueixa lletra especial, crech que dependeixen, primer que tot, del saberla emprar conscientment (*secundum artem*, com diuen les receptes de metge y apotecari), de la expertesa y bon tranch que hi sapien mostrar l'editor y l'impresor que l'usen y la manejen.

Emprada discretament y com cal, no hi há

(1) Pròlech-endreça del *Libre del orde de Cavalleria* de Ramon Lull:—Barcelona, 1879.

dubte que aqueixa lletra *lemosina*, sobre paper també *ad hoc*, produeix l'efecte que indicava l'Aguiló, de donar al llibre el «segell d'una antigalla», l'inconfundible aroma, el *bouquet*, de les edicions primitives. Sembla que'l lector s'acosti més al autor y penetri més dins son pensament, casi arribant a sentirli la veu, a beureli's alens, a conversarhi amb ell y conuiuere. Aqueixa fruició bibliofílica, sols perceptible pe'ls exquisits (y que encara se subtilisa y puja de grau en la lectura dels vells manuscrits autèntichs, historiats, ahont s'hi troba el refinat y sobirà plaer, la silenciosa confidència de lo llunyá, la suprema delectació de *lo inédit*), s'esbrava y degenera en lo artificios y ridicol, tractantse d'una edició pretenciosament *gòtica* de per riure, afollada y de mal gust: titol y diploma d'inepcia y desconexensa del inexpert editor y del impressor manyèlla que, creguent tal volta tocar amb un dit al cèl, hajen feta una ignocentada, profanant ab mans pecadores la fèsonia d'una art ignorada o malconeguda.

De més a més, convé encara observar un'altra cosa. Amb aqueixes edicions *gòtiques*,—que pe'ls erudits van molt bé y per fins lectors avesats a la pràctica paleogràfica,—no hi simpatisen ni hi saben llegir a pler els *filistèus*, els tot-moderns, els profans els qui n'están en dejú de la nostra antiga literatura. Y si a les dificultats que ja los crea l'estil y llenguatge arcàich, s'hi ajuntan les simplement gráficas (encara que tan obvies y tan bones de salvar) de la vella tipografia, los prenen oy a-n els llibres vells, y'ls fuig l'afany y curolla de llegirlos, perque no los saben afinar el demble; no los enténen! Y si d'un públich literari tan restret com el catalá,—que no es ni de molt el castellá, y encara menys el gran públich francès, italiá o alemany,—comensam a eliminarne lectors y a fer les porqueres grasses, apenes hi haurá medi hábil d'espandiment y divulgació; la exida d'un bon text clàssich se farà rara, y tota edició impossible. Bé es veritat que d'aquest inconvenient no'n té la culpa la lletra *gòtica*.

Per això'ns inclinariem, en la estampació de vells textos, ara per ara, a emprar la lletra corrent; la més triada y bella, aixó sí, la que més rumbeja en los escullits mostruaris de les millors fundicions, y ahont hi figuren *famílies* que, com la *elzeviriana*, la *medieval*, la *grasset antiqua* y altres similars, representen un terme medi, una perllongació arribada fins a nosaltres, de la antiga tipografia. Lo que si proscriuriem en absolut, al emprar aquests tipus de transició entre lo vell y lo novell, seria l'us de certes lletres que en temps

primer s'estilaren, y caygudes ara en desús: especialment les *ff ff* llargues (com inicials y medials en lloch de les *ss ss* ordinaries) tan fàcils de mesclar y confondre ab les *ff ff*, barrejant y estrafent certs mots, com *se y fe*, *fort y fort*, *fanch y fanch*, etc., y constituint una bastimenta inútil y sens verdadera finalitat, si no es la de dificultar y complicar la escrupulosa correcció y revisió de proves que, sens aquests entrebanchs y tot, ja es prou difícil y sudanosa. Bé ho testimoniejarien y'ns ho dirien, si ara poguéssen parlar, n'Aguiló y En Rosselló (a. c. s.) que varen adoptar tal sistema tipogràfic, al estampar la *Biblioteca Catalana* y les *Obres de Ramon Lull*; y a pesar del escrupulós afany y la pacient cura ab que feyen la correcció de primeres proves, segones y terceres y tira-avant, no s'en arribaren a veure venjes, de *lapsus* y mescladisses, errades y incorreccions, massa freqüents per desgracia (1).

Usant, donchs, en dita forma escullida els elements ordinaris de la tipografia usual, com solen ferho els erudits extranjers y també ho han fet aqui alguns dels més competents dels nostres, (Rubió, *Curial*; Massó, *Jordi de Sant Jordi*), les estampacions en *gòlich* podrien reservarse ab preferència pera les curiositats d'*amateur*, pera les edicions selectes y a petit nombre, de la *Societat de Bibliòfils* (que ja les hi fa), y més encara pera estampar y salvar de pèrdua certs interessantíssims y singulars opuscles *du bon vieux temps*, de text cruament escabrós, o massa color de rosa per anar en mans blanques y del jovent, y que per aixó meteix y per conveniencies de moralitat se destinen a que l'erudició d'ulleres y barba grisa les estoig ab pany y clau, dins els *infernets* dels archius y les biblioteques (2). Tal norma no im-

(1) No'n parlem de lo desgavellada y estrafeta que resulta la reproducció a la antiga, d'un vell text, quant té la desgracia de caure en mans ineptes y profanes. Vegi's per trist y vergonyós exemple d'un cas així, la afollada reimpressió que del *Libre de mil Proverbis*, de R. Lull, ha perpetrada en mal'hora una revista barcelonesa que's diu patriòtica: afrontosa exhibició de grolleria inconscient, que fa pena y dol de llegir; ja que al nombre dels *mil* proverbis supera el de flagrants desbarats y errades. ¡Pobre mestre Ramon Lull, apedregat encara barbarament de bell nou, sis sigles després del martiri a *Barbaria*!

(2) He sentit contar (no sé si'l fet es exacte) qu'en aquell temps en que l'Aguiló imprimia el *Cançoner gòlich*, li acudiren certs escrupols, sobre si li lleuria incloure-hi alguns dels opuscles aludits, com el *Testament den Serradell* y el *Libre dels mariners*; y havent consultat, a guisa de bon catòlich, tal cas de consciencia ab un seu àmich, il·lustrat canonge qu'ara ja es mort, diuen que li contestá:—Imprimirlos en edició vulgar y corrent, no l'hi aconsellaria; ara en aqueixa altra forma, no cal qu'estiga intranquil, y bellament los pot estampar,... mentres vagen en *lletra gòtica*.

pediria que les edicions en lletra usual fossen arcaicament embellides, acompanyant-les de mostres y reproduccions en facsimil, de manuscrits, velles edicions y demés fonts originals; lo meteix que de tota altra similar ornamentació escayent y ben adequada.

Tant si s'adoptava la lletra gòtica com la elzeviriana o fos la que fos, bo seria recomanar als impressors y editors que de tot llibre clàssich n'estampassen, ja que no la tirada entera, qualche centenar d'exemplars, dels qu'en solen dir *de bibliòfil*, amb aquell bon paper *de tina*, que elaboren fa molts d'anys algunes fàbriques catalanes (Romani, Guarro, Vilaseca, etc.): paper molt més bell y artístich, y sobre tot més permanent, que no les mil varietats del paper *continuo* fet de cotó, fusta, espart o altres pitjors ingredients, y que a la volta de pochys anys apareix tacat, picat, espoltrit y amenaçant la prompta y total destrucció del llibre. ¡Quin goig, veure y fullejar aquells incunables, en bon paper verjurat, que si han tengut la fortuna de no esser víctimes dels dos flagells que'ls esvaeixen (les arnes y l'humitat), han salvat inalterables tres o quatre sigles, y en poden viure altres tants, conservant una frescor que'ls fa semblar estampats de l'hora!—Gran servey faria a les nostres lletres, y a l'industria tipogràfica y llibrera tan floxent avuy a Catalunya, el fabricant qui sabés acursar la distancia qu'ara hi há entre'ls préus naturalment majors del paper *de fil*, y els del *continuo* que s'empra per tot arreu, sense altre mèrit positiu ni ventatge que'l recoman, llevat de la baratura.

Un altre punt que roman encara a considerar y resoldre, es el de la conveniencia o les desventatges, y la oportunitat major o menor a l'hora present, de donar a les edicions que's fassen d'autors antichs, el caràcter d'obres de divulgació, il·lustrant-les sols ab breus prólechs y notes explicatives ben al alcanç de tothom, o de comentar minuciosament el text, abocant-hi a doll tots els ingredients de la critica erudita y aparatosa. M'apar aqueixa qüestió impossible o ben difícil de resoldre *a priori* o en absolut, estant subjecta y subordinada a les especials circumstancies de cada text y a la aptitut y condicions personals del literat que'l publica. El seu propi bon criteri y el coratge que li infundesca sa poca o molta preparació personal, li dictarán millor que ningú, en arribar el cas, la solució del problema.

Lo que importa principalment procurar y tenir en compte,—per demunt totes aqueixes materialitats bibliogràfiques o de forma purament, que

influeixen molt y ajuden al atractiu y bona traça dels treballs d'erudició, pero que no'n son l'essencia,—es preparar bé la tasca y no emprendre-la sino ab el degut pertrèt, no allargant els pèus fora del llençol, per la pueril y fada pruija d'eruditejar y de voler trèure a llum, abans qu'altri, tal o qual curiós monument de la nostra vella literatura. Es tentador y vest molt, en opinió corrent dins els centres literaris, això d'exhumar una antigalla ignorada o poch coneguda, y retornarla a la llum, com a fruyt y resultat de laboriosa diligencia. Efectivament es així; mes també cal no olvidar la situació desayrada o ridicola en que's coloca el qui no'n surt ab bon nom, y esguerra o afolla un treball emprès sense la expertesa y preparació indispensables. Y'ns convé molt no pecar d'ilusos o massa optimistes en aquest punt. Dins el petit món literari del nostre renaixement, ahont abunda més la benévola admiració que no la critica rigorista, aviat se té tot per bo, y es rebut ab entusiasta picament de mans tot ensay d'erudició, mal sia flux o insignificant o deixat a mitjes costures. El proverbi aquell del *lòrt* en terra de cegos, té encara ací entre nosaltres freqüentíssima aplicació. La fretura y estrenyedat que passam de granats y vertaders mestres, (d'ençá que morí l'inolvidable y pros Milà) nos encoratja y'ns mou arriscadament a examplar les ales, als aprenents y deixebles. Pero vé un dia en que les nostres publicacions arqueològiques, alabades y admirades dins Catalunya, dins la resta d'Espanya y tot, traspassen la mar o arriben allá d'allá'ls Pirineus; y a les hores es com les veym tornar mesquines y desvalgudes, quant s'en empara y les jutja un criteri despullat del benigne encobehiment de familia. Els prohoms y capdevaners de la moderna filologia, qu'oficien de pontifical y donen el tò de la critica europea, no solen esser tan bons d'enlluernar ni de contentar; examinen fredament; y encara que no investits del dó de l'infalibilitat ni sempre impecables en les seues propies publicacions, al calificar les d'altri ténen ull de falcó y entranya dura. Y com allá dalt en saben, generalment, bona cosa més que no per ací, nos adverteixen sovint y'ns freguen pe'l nas la nostra enderredida inferioritat y lo que 'ns manca pera posarnos a grau y arribar a mida, dins el gran avenç actual de la erudició literaria-històrica. Així es com hem hagut de veure, més d'una y dues vegades, posats en plet el prestigi y l'autoritat d'alguns *dii majores* del nostre Olimpe arqueològich; y això meteix pot servirnos de profitós exemple y saludable amonestació, pera curarnos en salut

y no incórrer tan facilment en vanitosos optimismes ni forjarnos massa ilusions, sobre la nostra aptitud y personal suficiencia (1).

Lo que'ns interessa, donchs, es treballar de valent, conèixer y aprendre bé tot quant mester sia, pera menar avant y no esbaldregar aquesta bella obra de cultura nacional: la restauració de la nostra antiga Literatura. Y el bon retrèt que fassem d'estudis, de sòlida y ben pahida erudició, no ha d'esser tant perque aquesta'ns puga servir d'escut, ausberch y cota de malla contra'ls dardells y llançades de la critica severa en judicar y sospesar els nostres treballs, com per retornar a llum y plenitud de vida, ab madur acert, les olvidades obres dels nostres predecessors, honra y gloria de la raça; de manera que tant aqui com a fora casa s'haja de regoneixer y proclamar que aquesta restauració, tan ardidament acomesa, no era vana fantasia ni un afany escusador, sino intent prou justificat y que bé valia la pena.

L'ardent y acorat desitj de veure anar tal obra endavant y duyta a bon terme, m'han inspirat la resolució y el vot de consagrarli el meu feble esforç, y els anys pochos o molts que'm resten de vida. Semblant determinació ja'm va moure antany a escullir el tema de la conferencia, quant l'Ateneu Barcelonès convidava la colla literaria dels mallorquins, a anarhi y dirli fraternalment les aspiracions de Mallorca. Tot lo afegit aqui ara a lo que romangué dit llavors, bé's veu clar que no es altra cosa sino explanació complementaria del meteix pensament y anhèl, nascut del més viu y fervent desitj, *ex abundantia cordis*.

Deu nos do salut y vida abastament per veure florir, creixer y granar ab bona sahó, la llevar qu'ha espargida y sembrada ara l'Ateneu Barcelonès, condensant les aspiracions de tots quants amen y conren la nostra llengua. Qualsevol sia'l resultat de la seua generosa iniciativa, sempre haurá refermada y feta evident amb ella la necessitat y l'importancia capdal de l'obra. Moltes maneres té d'impulsarla y d'aplanarli'l camí; y les sab y les coneix massa bé, sens que ningú les hi diga. La tasca no més de replegar tants d'escampats materials, o encoratjar als qui's desvetlen per replegarlos; la de senyar y obrir fonaments a-n

(1) Basta repassar, per exemple y mostra d'això, la major part dels *comptes rendus* que sobre arqueologia literaria catalana han publicat les revistes extranjerès, y especialment la *Romania*: (cfr. tom IV, 481, *Genesi de Scriptura*;—XI, 127, *Libre dels Mariners y Cobles den Turmeda*;—XIX, 141, *Somni de Bernat Metge*;—XX, 374, *Poesia fòsil*;—XXIV, 487, *Bastero*;—XXV, 326, *Testament de Ramon Lull*, etc., etc.)

aqueixa gran bastida que amb el temps haja de esser palau y castell de les lletres catalanes; ja seria ella tota sola hereuatge y llegat fructuós de la nostra generació a' les venidores: a les que quant nosaltres ja no hi serèm, tendrán el gojós esplay de veure remuntar l'obra y contemplarla, a la fi, llesta y coronada.

¡Benhagen els qui la hi vejen, y tots quants hi haurán aportat ajuda, anc que no sia més qu'un jornal, un bastiment, una pedra!

M. OBRADOR Y BENNASSAR.

EMPLEOS ANUALES

DE LA

UNIVERSIDAD DE PALMA

(1742)

LISTA de los sujetos é individuos que he nombrado para que el dia 16 de este corriente mes de Mayo entren á ejercer los oficios de la antigua Universidad del Reyno, y del Colegio de la Mercaderia, que antes eran anuales y de sorteo, y les han de servir por tiempo de vn año interin que Su Magestad no ordene otra cosa.

Clavario de la Ciudad

D.ⁿ Miguel Santandreu y Villalonga.

Juez Executor

D.ⁿ Juan Antich de Llorach.

Probombres del Executor

D.ⁿ Antonio Serra de Marina.

D.ⁿ Gabriel Simo.

Morbero Militar

D.ⁿ Francisco Gual y Despuig.

Morbero Ciudadano

D.ⁿ Andres Comellas.

Morbero Mercader

Guillermo Vidal.

Librero Mayor

Juan Llabres.

Comproবাদor

Mathias Mayol.

Revisor

Antonio Terrers.

*Contador Ciudadano*D.ⁿ Pedro Mora.*Contador Mercader*

Juan Serrí.

Dos Contadores Forenses

Sebastian Mas, de Llummayor.

Miguel Palou del Reguer, Mayor, de Alaró.

*Abogado Anual*Dr Antonio Serra y Maura.*Sindico Anual*

Juan Muntaner, Notario.

*Bollador Ciudadano*El Capitan D.ⁿ Miguel Maura.*Bollador Mantero*

Salvador Costa.

Asistente de Clavario

Francisco Corro, Chirujano.

Asistente Forense

Miguel Noguera, de Muro.

*Cònsul de Mar Ciudadano*D.ⁿ Nicolás Santandreu.*Cònsul de Mar Mercader*

Juan Salas.

*Juez de Apelaciones*Dr Francisco Matheu.*Defenedores*

Pedro Billon.

Martin Mayol.

*Consejeros del Colegio de la Mercaderia*D.ⁿ Francisco Comellas.D.ⁿ Guillermo Pont y Vich.D.ⁿ Pedro Mora.D.ⁿ Juan Antonio Denus.D.ⁿ Martin Perello.

Pedro Parets, Notario.

Salvador Gallard, Notario.

Pedro Cladera, Notario.

Juan Antonio Serra, Notario.

Phelipe Terrer, Notario.

Mathias Ferrer, Notario.

Juan Llompard, Notario.

El Capitan Juan Antonio Massa.

Martin Mayol.

Sebastian Llopis.

Francisco Esquer.

Sebastian Sancho.

Antonio Pablo Gomila.

Pablo Giberd.

Pedro Torrandell y Llabres.

Castillo Real de Palma, a 7 Mayo de 1742.—Joseph de Vallejo.—Rubricado.

J. R. de AYREFLOR Y SUREDA.

(Arch. Mun.—Lib. de Ayun. de 1741 y 1742, folio 96).

FUNDACIÓ Y DOCUMENTS RELATIUS

AL HOSPITAL

DE

STA. CATALINA DELS POBRES

a—ORDINACIONS DEL HOSPITAL

EN nom de Deu lo Pare, e de Jhu. Xst. Fill seu e de tota la Sancta Trinitat, e de la Verge madona Sancta Maria, e de tots los angels e archangels e de tots los beneyts sants qui vuy fan ensemps la cort celestial, yo Ramon de Sallèles, espirat del Sant Sperit per la gracia diuina, e no per mirits meus, fas e ordo fora de la porta de Portupi, hun spital a honor e a llahor de Deu e de tota la cort celestial, en remissio de mos peccats, e vull que hage nom e sia nomenat lespital de Sancta Caterina.

ij. Lo qual hospital he comensat dobrar, e obrare ab la ajuda de Deu a acabament de les obres necessaries a aquell, e a asso he obligats tants de mos bens que complexquen a iiii.^m lbres. de menuts. E aqui fas e fare .j.^a capella cuberta a volta de pera, e tot aquell casament qui sera de necessitat al dit hospital, axi con de refretor, e de dormidor, e de claustra, e de cuyna, e de tot altre casament necessari al dit hospital; e no bastant tan solament a aquells pobres que yo ades hi dot, mas a hun gran nombre, lo qual placia a Deu tot poderos que apres de mi per bones persones hi sia dotat. E aygua de la cequia hi fare

venir per raho quel loch sia pus delitable a aquells qui la viuran e Deus hi seruiran, cor tots los xpians. viuent en Deu seruexen Deu. E asso tro a la quantitat de les .iiij.^m llrs. e no mes.

iiij. Dels meus bens hi leix perpetualment en rendes en alous, primerament vuytanta quarteres de forment. Item, cent trenta dues llrs. en diners. Item, dotze quartans doli.

iiij. En lo qual hospital ordo e vull que per tots temps sien prouehits .xij. pobres de meniar e de boure, a dinar e a sopar, e de lits hon jaguen e dormen, los quals sien appellats confreres del hospital de Sancta Caterina; e vull que sien persones destament de mercaders, e de patrons de vexells, e daltres officis de la ciutat e de fora la ciutat, qui sien persones vengudes a menys de lurs bens. E vull quen lo dit hospital sien elets per mi mentre viure en esta present vida, e apres la mia fi, .ij. bones persones, los quals sien appellats regents, e aquets sien elets per los honrats jurats de la ciutat de Mallorca e per llur consell. Els .ij. regents elets elegiran vna bona persona, la qual sera appellat ministre, qui stara en lo dit hospital e aquell administrara sots regiment dels .ij. regents. Els dits .xij. pobres, hi tots aquells qui ab ells sajustaran per qualque manera, hauran lo nom damunt dit de confreres. E com algun daquell nombre dels .xij. defalra aquesta present vide, per los .ij. regents .j. altre en loch de aquell hi sia elet, qui sia dels dits estaments; e tota via es entes que sia seglar e no altre.

v. Item, ordo e vull quels damunt dits .xij. confreres per mi elets, e encara aquells qui daqui auant en lo dit hospital sordonaran per lexa o lexes, o per altre qualseuol manera, sien e degen esser mascles e no fembres.

vj. Item, ordo e vull quel dit hospital no aculla ne sia tengut de acullir ne de prouehir enfans ne enfantes gitats en nulla manera en lo dit hospital. E si per ventura alcu o alguns hi seran gitats, quel ministre del dit hospital, ab volentat dels honrats jurats, los pusquen trametre per los altres hospitals acustumats de fer prouisio als infants gitats.

vij. Item, ordo e vull que negu dels damunt dits confreres per mi o per altres ordonats de pendre prouisio del dit hospital, no degen jaure fora del damunt dit hospital sens licencia del ministre del hospital; e si alcu hi falra per la dita manera ques tenga desposehit e foragitat de la dita prouisio; e asso vull per rao que aquells mils viuen en Deu per bona ordinacio.

vij. Item, ordo e vull que com la campana del dormidor per mi ordonada tocara per entrar dormir al vespre, que tots aquells que pendran prouissio hi degen esser, sots pena de perdre la prouissio del die seguent, per raho quel hospital sia tencat en ora deguda e ordonada.

viii. Item, ordo e vull e retench a mi lo regiment del hospital de ma vida, axi con dit es, e apres a aquells qui per mi hi seran elets a la mia fi; e apres la mia derrera eleccio regen aquells quels honrats jurats de la ciutat de Mallorca elegiran ab lur consell, axi con dit es.

x. Item, ordo e vull que si algun dels confreres per mi o per altres al dit hospital elets per reebre aqui vida meniant e beuent e abitant, segons la mia ordinacio, e aquell era trobat vicios e destorbador dels altres, que per los regents pusque esser gitat del hospital sense neguna contradiccio de persona ecclesiastica ne seglar, e en loch daquell hi sia mesa alguna bona persona. Empero vull que abans quen isque sia la cosa vista be e madurament, e no voluntaria, e quen sia feta examinacio couinent per los regents, per raho quel elet no fos gitat sens colpa.

xj. Item, ordo e vull que si alcunes bones persones per deuocio volran constituir e ordonar confreres en lo dit hospital, queu pusquen fer en la manera per mi ordonada, axi que fembre noy pusque esser per pendre prouissio de confrere.

xij. Item, ordo e vull que metge de fisicha e de sirurgia sien ordonats per los regents per visitar e dar consell als malalts segons lur malaltia, e que segons aquella sien prouehits be e couinentment. E encara que hagen lur apothecari cert, del qual prenguen totes coses medicinals, lo qual sia elet per los regents.

xiiij. Item, ordo e vull e asso per tenir bona orda, quels dos regents cascun any regoneguen lo compta del hospital, e tot so ques trop que sobre al hospital feta la prouisio complida, per lexes o per altre cars qualseuol, ques meta en renda per l'ospital, ab sebuda e ab volentat dels honrats jurats de la ciutat de Mallorca, els dos regents sien compradors ab volentat dels honrats jurats. E aquestes compres poran fer per la gracia quel senyor Rey feu a mi Ramon de Salelles segons quen la carta de la gracia es contengut.

xiiij. Item, ordo e vull quels regents del hospital con trobaran quel creximent de la renda que hauran feta, per les vendes ques faran de les possessions dels alous del hospital o per qualque

altra manera, sia tanta la renda que bast a prouiso de .j. comfrare, que de present hi sia per los regents ajustat e junt, e no per altres persones.

xv. Item, ordo e vull quels regents del hospital elets per mi, e aquells qui apres vendran, qui seran elets per los honrats jurats e per lur consell, que con venda ho vendes se faran de les possessions dels alous del hospital quels dos regents pusquen pendre fadigues e luismes, e fer fermes les dites vendes posant e prestant en les cartes daquen fetes lo nom del hospital apellat de Sancta Caterina, e els lurs noms propis ab sobrenom de regens del dit hospital.

xvj. Item, ordo e vull quels regents del hospital degen haver .j. notari dins la ciutat e altre en la vila Dincha, e sien aquells que yo ordonare, si dins lo temps de ma vida present daytals vendes yo haure procehit; e si procehit no haure en ma vida, vull que sien aquells notaris los quals els regents del hospital per lur bona prouiso elegiran; los quals escriuans escriuen les fadigues ab volentat dels regents, e façen les cartes de les vendes dels terratenents dels alous del dit hospital, segons la forma abans dita en lo capitol sobre dit.

xvij. Item, ordo e vull que negun ministre no puxa estar en lo dit offici sino aytant con apparra als dos regents profitos a la ministracio del hospital.

xviij. Item, ordo e vull que si alcun hom de bona fama, de edat de .xlv. anys en sus, volra elegir sa vida en lo dit hospital, prenent les viandes e vestedures e altres aliments per mi ordonats als dits confreres, que sia reebut per comfrare sots aytal forma, so es a saber, que aquest aytal hage a dotar l'ospital de .viiij. lls. de renda perpetualment reebedores cascun any per los regents del hospital, axi empero que aquelles .viiij. lls. apres la fi del comfrare romanguen e sien per tots temps del hospital. Empero si aquest confrare volra vestir altres vestedures, seruant les altres coses ordonades per mi, dich e vull queu pusque fer.

xviiij. Item, ordo e vull que aquells qui per la forma contenguda en lo damunt dit capitol entraran en l'ospital e seran comfreres, que si volran meniar ab los altres comfreres al refretor quey mengen, e si al refretor ab los altres comfreres maniar no volran, que ells mengen e pusquen menjar en altra casa feta a ells couinent en l'ospital; empero declar que les viandes el vi sia tot vna cosa.

xx. Item, ordo e vull, e asso per be del hos-

pital, que si alcuna bona dona e de bona fama per deuocio volia dotar l'ospital de aytant con l'ifos de necessitat a sa vida, e que seruis los comfreres per amor de Deu, quey sia reebuda; empero enten que la sua edat sia tal que haia passats .xlv. anys.

xxj. Item, ordo e vull quels capellans qui seran ordonats de cantar en la capella del hospital sien de .xl. anys, e no de menys, per raho que sien homens deuots qui lexen lo mon. E que sis trobara en lo regne de Mallorques daquella edat e que sia de mon linatge, que aquell hi sia dotat; e si assi nos trobaua, que sia de Manrea, de ma saneh e de la dita edat. E daquesta rao de parentesch haia aportar carta testimonial dels honrats jurats de la ciutat de Manrea o del pabor-dre de Manrea.

xxij. Item, ordo e vull que si alcu preuere nos trobaua de mon linatge assi ne en Manrea, que sia dels nats del regne de Mallorques, e es tota via entes que sia catala e no daltre nacio, obseruant aquestas ordinacions per mi fetes e ordonades. Empero si alcun preuere sera elet per los dits regents e apres la eleccio alcu aparia qui mostras esser de mon linatge, dich e declar que aquell qui primer sera elet seruesca aytant con als regents apparra sufficient en lo dit hospital, e asso per squiuar fraus que sen porien seguir.

xxiiij. Item, ordo e vull que les lumiñaries e alfertes, segons ques en couinensa del rector de Sancta Creu ab mi, axi con apar en cartes .xij., sien totes del hospital, e quel ministre qui aministrara l'ospital do cascun any per dret del rector .viiij. lls. de cera. Empero vull, axi con es de couinensa, que si nouies o parteres hi vendran que la alferta sia del rector.

xxiiij. Item, ordo e vull que al dormidor del dit hospital hage .xij. lits, e si per ventura vida defellia a mi que yo nols hagues fets fer en ma vida, vull que sien fets bons .xij. lits de taules pertanyents al dit hospital, ço es lit a vna persona; e a cascun lit haia bona marfega e .j. bo matalaff de matxi, e hun treuerser de plom, e .j. coxi, e dos parells de lansols de lli, e vu cubertor de bort, e vna flassada de bona borra, e tots aquests draps en cascun lit; e con alguns daquests seran consumats sien ne comprats de semblants, per tal manera quels .xij. lits perpetualment sien axi fornits e aparellats.

xxv. Item, ordo e vull que abans quel comfrare sia elet en pendre prouiso del hospital li sien lests tots los capitols e ordinacions, per rao

que les sapia e que entena a que sera tengut, perque no fallesta contra aquelles ordinacions.

xxvj. Item, ordo e vull que si alcun dels dits confreres, legits e ells los capitols e ordinacions per mi fetes e ordonades, li plauran, e segons aquelles reebra e reebren la dita prouisio, que sien tenguts de fer sagrament als regents del dit hospital de esser obedients a ells, e per ells al ministre ordonat per ells, e destar a correccio sua en totes coses. E si alcu asso fer no volra e jurar, dich que no li sia atorgada prouisio al dit hospital en neguna manera.

xxvij. Item, ordo e vull quels damunt dits confreres per mi o per altres constituïts, prometen que de tot lur poder procuraran e aydaran a procurar tot be e tot profit al dit hospital, e a aquell squiuaran tot dampnatge, e asso per vertut del sagrament per ells fet als regents del hospital.

xxviij. Item, ordo e vull que cascu dels confreres per mi o per altres constituïts e ordonats, que hagen cascun any en la festa de Omnia Sentorum cota o gramaya o gonella, aquella roba de les .iij. nomenades que ells volran; e si sera gramaya o cota quels sia mesa pell de dossos de conills; e qualque roba que sia quen haïen capero. E la color del drap sia blau azur, valent cascuna cana xij. ss.

xxviiij. Item, ordo e vull que a cascun confrere per mi o per altres ordonat, sien dades cascun any .ij. parells de calses de drap blanch, constant la cana. xij. ss., e .iiij. parells de sabates, e .ij. camises, e .ij. bragues de drap de li sufficient.

xxx. Item ordo e vull que negu dels confreres per mi o per altres ordonats al dit hospital, que aquelles vestedures o altres arneses per l'ospital o per altres a ells donats, no puxen donar ne alienar en lur vida ne en lur fi, mas que romanguen e sien del dit hospital; e les mudes, con hauran vestedura noua, sien tornades a l'ospital, si donchs de licencia del ministre nols eren lexades per necessitat.

xxxj. Item, ordo e vull quels .xij. confreres per mi o per los regents apres mi ordonats, per los honrats jurats o per quals que altres persones, sien prouehits de vida per aytal manera quels sia donat pa de forment passat ab cedas clar, e quen mengen a dinar e a sopar mentre que menjar ne poran seent a la taula.

xxxij. Item, ordo e vull quels .xij. confreres per mi o per los successors meus elets, e tots altres confreres ajustats a aquells per bones e deuotes persones, sien prouehits egualment per

aytal manera, quels sia donat vi, entre tots .xij. dosquaters de vi bo e sufficient, entre dinar e sopar, e sera .j. size de quarter per home. E a die que mengen carn de molto quels .xij. confreres, e per semblant los altres, hagen .ij. llrs. de molto carniceres; e de carn de porch .ij. llrs.; e de carn de bou o de crastat .iiij. llrs. La cuyna sia segons lo temps cols o naps o spinachs o carabasses, a discrecio del ministre del hospital.

xxxiiij. Item, ordo e vull que el dia que no deiunaran haïen los .xij. confreres, e tots los consequents, per companatge del sopar .j. diner per comfrayre.

xxxiiij. Item, ordo e vull quels dies de quarema e altres deiunis del any, que sien donades a aquells qui dejunaran prouisio de .ij. escudelles de cuynat, e peix couinentment a la discrecio del ministre, seguent la ordinacio del dies de carn. Empero aquells qui no dejunaran nols sia dada mas vna escudella de cuynat e peix; mas quels sia donat a sopar segons la manera ordonada. Empero dich e vull que negu dels confreres no pusca donar ne trer del hospital la provisio a ell donada, ne trasportar a altre persona per neguna manera.

xxxv. Item, ordo e vull que a aquells qui deiunaran sia posat a la taula con se dinaran tres quarts de la prouisio ordonada del vi, e al vespre la quarta part.

xxxvj. Item, ordo e vull que tota cuyna e patrenat que sia meyns de mig pa, que haut los confreres compliment axi con dit e ordonar es, e als servidors de aquells confreres, que tot lo sobre pus que sia donat a la porta del hospital als pobres.

xxxvij. Item, ordo e vull que si alcun dels dits confreres usant aquell be caura en malaltia, que axi con li era dada prouisio en sanitat li sia dada prouisio en la malaltia de viandes de malaut, segons quel cars de la malautia requerra, a coneguda del metge de fisicha o de cirurgia ordonats al dit hospital per los regents.

xxxviij. Item, ordo e vull que al cap del refretor en vers la carrera hage vna squella tal e tan gran que pusca esser oïda per totes les encontrades del dit hospital, e que aparellades les viandes, sia a die de deiuni o de carnal, que lesquella toch per .iiij. vegades, hauent algun spay degut de vna vegada a la altra, per raho quels confreres pusquen esser aiustats a la hora dita. E si per ventura alcun dels confreres hi falra a la hora deguda dich quel ministre del hospital ni pusca metre .j. en loch daquell a aquella jorna-

da, sense nulla reprehensio daquell, e sia repres de paraules per lo ministre, a correccio de aquell.

xxxviiiij. Item, ordo e vull que tots los comfres qui sans seran, sien tenguts cascun jorn esser a la missa matinal complidament quel capella per mi constituit dira, o altre capella aqui constituit per altres bones persones; e que preguen Deus per tots los benefactors del hospital. E si algun dels comfres falra que no sia a la missa, que aquell jorn perda la prouisio del hospital, e en loch daquell reeba la prouisio aquell jorn .j. pobre, aquell quel ministre elegira. E a la dita missa diga cascun dels comfres .xv. patrenostres e .xv. auemaries per les animes dels benefactors.

xxxx. Item, ordo e vull quels comfres segons lur condicio sabent mes o menys de letra e segons lur edat, segons que per mi seran ordonats en ma vida, e apres la mia fi per los regents, sien tenguts de dir cascun jorn les ores de nostra Dona, ols salms penitencials, o patrenostres e auemaries; e assols carrech els sia carregat en for danima a cascun dells, cor axi con nostre Senyor los ha provehits en lo dit hospital de la vida corporal, si es mester quen aquell mateix loch sien prouehits de vida speritual, la qual sta en contemplar Deu per via de ores, e de salms e de oracions.

xlj. Item, ordo e vull que aquesta ordinacio apres seguent degen tenir tots los comfres per mi o per altres apres mi dotats a pendre prouisio al dit hospital per qualseuol manera o condicio, que tots degen pregar Deus per les animes de de tots aquells qui hauran fet be ne faran al dit hospital, que Deus los perdo lurs peccats els aport a bona fi. E aquells qui sebran letra degen dir les ores de la Verge madona Santa Maria o els salms penitencials.

xliij. Item, ordo e vull que aquells qui no sebran letra degen dir a matines .xxx. patrenostres e .xxx. auemaries per les animes daquells qui be han fet e faran al dit hospital.

xliiij. Item, ordo e vull que a prima e a laudes aquells qui sebran de letra que degen dir per .ij. vegades *Miserere mi Deus* complidament, e aquells qui no sabran de letra .vij. patrenostres e .vij. auemaries.

xliiiij. Item, ordo e vull que a terciia e a nona e a mig die e a vespres e a completa, aquestes .v. ores que tots aquells qui sebran letra degen dir los salms penitencials per cada ora, e aquells qui no saban letra degen dir a cascuna de les .v. ores .xxv. patrenostres e .xxv. auemaries; e re-

tench a ells en est capitol que si no les podien dir en alguna de les ores per alcun accident, que les puguen dir e esmenar en altre ora o ores següents de aquell die.

xliv. Empero ordo e vull e declar, e asso per raho com los comfres seran persones dioses, que negu dells no sien tenguts de leuarse a matines, mas al mati con seran leuats que degen dir les ores ols sams o oracions quels seran assignades per les matines.

xlvj. Item, ordo e vull que tots los comfres cascun jorn a la posta del sol sen entren en la capella e aqui canten la Salve Regina a honor de la regina del cel madona Sancta Maria, e si alcu n' haura qui no la sapia que dega dir .vij. patre nostres e .vij. auemaries.

xlvij. Item, ordo e vull que l'escola qui seruiria la capella per mi ordonat, o altres capellans ordonats en l'hospital per altres bones persones, que sia prouehit de meniar dins l'hospital, e de vna vestidura, ço es cota o gouella o gramaya, de drap blau valent .xij. ss. la cana, lany.

xlviiij. Item, ordo e vull quel dit escola con los comfres comensaran a menjar, aquell que lija continuament fins que hagen meniat, vides de sants e de santes en romans, e asso per dar los bona informacio que stien en bona vida, per que speren bona fi sens fi, ço es, paraís.

xlviiiij. Item, ordo e vull que tots los comfres mentre siuran a la taula per meniar que sien tenguts e degen tenir silenci, so es que no parlen, sots pena de menjar pa e aygua .j. jorn.

l. Item, ordo e vull que les taules del refretor en que los comfres menjaran sien fermades per tal manera que no sen puxen leuar.

lj. Item, ordo e vull que tots los digmenges del any, axi diuern com destiu, sien mudades les toualles a les taules hon los comfres menjaran.

liij. Item, ordo e vull quel ministre del hospital fassa pastar lo pa quels comfres menjaran de .v. en .v. jorns dins l'hospital.

liiij. Item ordo e vull quen lo dit hospital sia feta vna casa en que sia fet vn forn, e aqui haia pasteres e taules de pastar, e taules de posar lo pa.

liiiij. Item, ordo e vull quel vi que sera dat als comfres a la taula quels sia dat en cadaffs enuerrissats, vi en .j. cadaff e aygua en altre, a cascu comfrare .ij. cadaffs; e cascun cadaff hage vna sola de fust feta per torner e vna cuberta de ploma de paho radona per deffendre les mosques.

lv. Item, ordo e vull quels comfres beguen

a la taula ab anaps de fust, e cascu haja lo seu anap.

lvj. Item, ordo e vull quels comfreres mengen en escudelles de fust, belles e netes.

lvij. Item, ordo e vull que en la cuyna sien encastades .ij. belles olles de coure els fogons semblants dels ordens, e que sien tan grans que si pusque fer cuyna a .xxv. o a .xxx. persones.

lviiiij. Item, ordo e vull que en la dita cuyna sia encastada vna paella de ferre per peix a fregir, e vna altra per peix de salsa, per raho quey haje compliment con alcunes bones persones per deuocio los volguessen fer pietansa.

lviiiij. Item, ordo e vull quels lensols dels lits dels comfreres los sien mudats freschs de .xv. en .xv. dies.

lx. Item, ordo e vull que les camises e les bragues dels comfreres los sien mudades de .xv. en .xv. jorns, e les altres sien lauades ab los lensols ensemps per les siruents del hospital, o per altres dones qui per deuocio ho volguessen fer.

lxj. Item, ordo e vull quen lo dit hospital sia fet apartadament dormidor qui sia apellat enfermeria, en lo qual jaguen los comfreres malalts, per raho que no donen corrupcio als altres.

lxij. Item, ordo e vull que als comfreres malalts sien mudats lensols e camises segons la calitat de la malaltia, a coneguda del ministre del hospital.

lxiiij. Item, ordo e vull que de aquelles cxxxij. liures les quals yo leix al hospital sien donades cascun any al preuere qui sera dotat per mi a cantar en la capella del hospital, o per los regents que yo hi ordonare en ma fi, o per los regents quels honrats jurats de la ciutat de Mallorca hi ordonaran ab lur consell, .xx. lls., les quals .xx. lls. vull que li sien donades segons la forma per mi ordonada en los capitols apres següents.

lxiiiij. Item, ordo e vull quel dit preuere dotat e ordonat de cantar en la capella del dit hospital ab la prouisio de .xx. lrs. de menuts, no puxa mes de vn any romanir en la dita capella si donchs los regents del dit hospital aquell noy volran, hauent aquell prouat per hom de bona fama e abte e couinent per seruir la dita capella; e mentre los regents lagen per sufficient quey stiga ey pusque star, e no mes auant.

lxv. Item, ordo e vull quel damunt dit preuere, al qual les .xx. lls. son assignadas per prouisio, quels regents del hospital li sien tenguts de darli a menjar per .xij. lls. lany, meniant ell ab lo ministre del hospital dins hospital.

lxvj. Item, ordo e vull que les .viiij. lls. que romanen de les .xx. lls. damunt dites per lo menjar, que li sien dades a totes ses volentats mentre ell seruiria la dita capella, comptant per temps.

lxvij. Item, ordo e vull quel dit preuere sia tengut de jaure dins l'ospital, e que li sia dada cambra couinent, hauent ell son lit e apparellament de sos draps, e asso per raho que si alcu dels comfreres volia confessar ne reebre alcu dels altres sacraments de santa esgleya, quels pusque reebre per ell; e que non hage altre salari sino aquell que per mi li es assignat.

lxviiij. Item, ordo e vull quel dit preuere sia tengut cascun jorn de esser a la taula dels comfreres a mati e a vespre, per so quels do benediccio a la taula al cezer e al lauar de la taula, e asso sots pena de perdre la meytat de la prouisio de aquell jorn.

lxviiiij. Item ordo e vull quel dit preuere deie esser el vespre con los comfreres hauran sopat, e sia ab ells en la capella e que diguen Salue Regina, e quels diga la oracio fenida la Salue Regina.

lxx. Item, ordo e vull quel dit preuere sia tengut de confessar tots los comfreres, e de dar los tots los sacraments de santa esgleya, e fer loffici de la sepultura, sens que non puxa demanar negun salari.

lxxj. Item, ordo e vull e declarar, quel preuera qui cantara en la dita capella del hospital hi sia mes per mi en ma vida, e apres la mia fi per los regents per mi ordonats e clets, sils hi elegire, o per los regents clets per los honrats Jurats de la ciutat de Mallorca ab lur consell, e no per altres persones lechs ni ecclesiastiques ne religioses que dir ne nomenar se pusquen.

lxxij. Item, ordo e vull que cascun any sien fets vij. ciris per los dos regents del hospital a honor dels .vij. goigs de madona Sancta Maria, pesant cascun dues lls. de cera, e que degen cremar totes les festes de nostra Dona e tots los dissaptes del any en la primera missa, la qual se dira en la capella del dit hospital, en aquell jorn que la dita missa sia de madona Sancta Maria, e sia dita aqui per lo preuera per mi instituit e per los successors següents de aquell.

lxxiiij. Item, ordo e vull quen la dita capella haie hun ciri bo e couinent a coneguda dels regents, lo qual seruesca a leuar lo cors de Jhu. Xst. a totes les misses que aquis diran; e aquell man que sia conseruat al spital en per tots temps.

lxxiiiij. Item, ordo e vull quels .xij. quartans

-doli per mi dotats en lo dit hospital deien seruir a dues lantes, de les quals la vna stia en la capella deuant laltar de Sancta Caterina cremant continuament, e l'altra en la casa del dormidor del dit hospital, cremant tota la nit.

lxxv. Item, ordo e vull que si alcunes persones per deuocio volran dar o lexar lit o lits al dit hospital queu pusquen fer seguen les ordinacions dels lits per mi fetes e ordonades.

lxxvj. Item, ordo e vull que hun bell drap de ceda o cubertor de ceda sia comprat per los regents del hospital, si ja en ma vida per mi comprat no sera, del qual vull que sien cuberts los cossos dels comfreres con seran passats desta present vida fins que la sepultura sia complida que sien soterrats.

lxxvij. Item, ordo e vull que con algun comfrare sera passat desta vida e els parents li volran fer prouisions de cobrirlo de drap de li o de brondons, queu pusquen fer, romanent los brandons al spital, e no en altra manera.

lxxviii. Item, ordo e vull que con algun dels comfreres sera passat desta vida que tots los altres comfreres deien esser a la sua sepultura sots pena de la prouisio.

lxxviiii. Item, ordo e vull que aquell jorn quel comfrare passara desta vida que tots los comfreres degen pregar Deus per aquell, e dir per anima sua .i. patrenostres e .i. auemaries.

lxxx. Item, ordo e vull que con lo cors del comfrare se portara al soterrar que deuant lo seu cors sien portats .iiii. brandons cremants, qui cremen fins quel cors sia soterrat.

lxxxj. Item, ordo e vull que negu dels comfreres per mi o per altres ordonats e constituhts de hauer prouisio al dit hospital, que aquí apres lur fi hagen a jaure en lo fossar per mi ordonat en lo dit hospital, e no en altre loch per nulla manera.

lxxxij. Item, retench a mi que en tots los capitols e ordinacions per mi fetes e ordonades pusque de ma vida crexer e corregir e esmenar, a mellorament del dit hospital, segons que a mi pus profitos apparra esser fahedor.

lxxxiiij. Item, prech e requir al mils que yo pusch ne se los honrats Jurats de la ciutat e del regne de Mallorques e lur honrat consell, axi los presents con esdeuenidors, que ells per honor e per amor e per temor de Deu lo Pare, e de Jhu. Xist. Fill seu, e de tota la Sancta Trinitat, e de la Verge madona Sancta Maria, e de la Verge Sancta Caterina, de la qual l'ospital porta nom, e de tota la cort celestial, que ells e cascun dells,

axi con yo do e leix lo regiment del hospital e el govern de aquell a ells e a llur consell apres la mia fi, quels placia de elegir bones persones per regents, tals qui amen e temen Deu, per tal via e per tal manera quels capitols e totes les ordinacions en aquells posades sien per tots temps obseruades en gloria e en laor de Deu e de tota la cort celestial e en be e en profit de les animes de aquells qui lo dit hospital regiran e endressaran e aconsellaran (1).

CAPITOLS ANYADITS:

lxxxiiij. Nouerint uniuersi quod die martis decima mensis februaryi anno a natiuitate Domini M^o CCCC.^o, de mane, conuocato et congregato magno et generali Consilio, tam ciuium quam forensium, vniuersitatis regni Majoricarum ut moris est in aula domus iurarie vniuersitatis predictae, pro tractando de aliquibus negociis honorem domini Regis et vtilitatem rei publice dicti regni concernentibus, in quo consilio interuenerunt et presentes fuerunt venerabiles Gregorius Burguesii miles, Petrus Sala, Petrus Gual, Johannes Torayoni, Anthonius de Pachs et Nicholaus de Pinu, Jurati anni presentis vniuersitatis predictae, per dictum Consilium fuit facta determinatione et diffinitione inter alia que sequitur.

Sobre la suplicacio presentada en lo dit consell per los honrats en Francesch de Brossa e Brg. Alegre regents l'ospital de Sancta Catarina, la qual es de la tenor seguent. A la saviesa de vosaltres honorables Jurats e consell general del regne de Mallorques proposan en Brg. Alegre e Francesch de Brossa, regents del hospital de madona Sancta Caterina, fundat e dotat per lonrat en Ramon de Salelles mercader de Mallorques quondam, que con per experiencia sia atrobat quel dit hospital es stat robat dissipat e quaix destruhit e ha hauts molts e diuerses dampnatges per mala administracio e culpable dels ministres qui aquell han tengut e regit, los quals entrants en aquells pobres e freturoses apres alguns anys quant de aquell exien desrobauen l'ospital de tot lo mobile e arneses de aquell, e ultra allo affermanen esser cobradors grans quantitats de monedes que deyen hauer bestretes de lur propri en la admi-

(1) Aquí acaben les ordinacions primitives; dels capitols que seguexen el primer vé continuat al peu d'aquelles, encare que de lletra distinta y posterior; els dos restants els hi he ajustats jo traguentlos de diverses parts del llibre.

nistració de aquell hospital, de les quals ses seguit diuerses vegades gran dan e desolació del dit hospital. Per que, jatsia lo dit hospital sia fundat ab moltes santes e notables ordinacions fetes per lo dit honrat en Ramon fundador de aquell, a prouehir perfetament als dits dans qui venen per los dits ministres es encara molt necessaria vna ordinació que sia feta nouellament per vosaltres honorables Jurats e consell, contentent en acabament que algu no puxa esser ministre del dit hospital si donchs no es confrare de aquell, e que ell, e sa muller sin ha, e tots lurs bens que han o speren hauer sien perpetualment al hospital aplicats; e que no puxa esser ministre algun qui hage infant allogat o allogar. Per tant los dits regents supliquen e requiren a vosaltres dits honorables Jurats e consell que per vtilitat del dit hospital la dita ordinació vos placia fer e aquella ajustar en la fi dels capitols e ordinacions del dit honrat Ramon, de la qual lo dit hospital sespera Deu migensant prosperar en sdeuenidor. Fo finit e determenat per lo dit consell, atnent la dita suplicació esser justa e rahonable e profitosa al dit hospital, que la dita suplicació segons sa forma e tenor sia complida e a deguda fi e execució menada.

lxxx. Item, divenies que comptavem a xviii. del mes de febrer del present any M.D.xxxvj, ordonaren los magnífichs mossen Pere Torrella donzell y mossen Benet Busquets ciutada, regents lo any present, que en los capitols traladats en huna post en pregami, en los quals contenen lo que han de fer e dir los confreres de Santa Catalina, sia tingut a legir lo escola cada diuenres, comensant vuy qui es diuenres, mentre los confreres dinaran en lo refetor, e apres legits los haura sia tornada la post en la sglesia, a n el rextat, perque los confreres los pusquen legir o fer legir, perque sapian lo que han de fer y son obligats.

Los quals capitols de la post son estats trelladats del present libre y son diuuyt, ço es los següents per nombre: lo vij. viii. x. xxv. xxvj. xxvij. xxx. xxxvij. xxxviii. xxxix. xxxxi. xxxxii. xxxxiii. xxxxiv. xxxv. xxxvi. xxxvii. xxxviii.

lxxxvj. Item mes hordonen los mag.^s m.^o Lorange de Santacilia donzell e m.^o Bernat Busquets ciutada, al primer de febrer del present any M.D.xxxvij, que no sia ningun confrare qui jur de Deu, ni de la sagrada Verge Maria mare de Deu, ni de sants ni de sanctes, ni del cos ni parti-

des dells, sots pena per aquell dia quell jurara de perdre la piatansa o dinar; manant nunc pro tunc al majordom que nols do dita piatansa, sino que lo tal qui jurara hage estar en la taula sense menjar ni beure mirant los altres com menjaran y beuran; y asso hage de penitencia per squell dia que jurara com desus es dit.

b—CONVENCIÓNS PACTADES AB LO RECTOR
DE SANTA CREU

Quarto kalendas de janer any de nostre senyor MCCCxliij, en poder den Pere Johan, notari publich de Mallorques fo feta carta convencional per lo Reuerent senyor Bisbe de Mallorques entre lo rector dela esgleya parroquial de Sta. Creu de vna part e lo dit Ramon de Salelles de laltre, les quals convenençes effectualment son axi con se segueix:

Item, que en la capella puscha esser campanil ab vna campana tant solament o esquella, que no toch a matines fins hagen tochat a la Seu, ne en los dicmenges e festes colents o altres que sera sermo en la esgleya de Sta. Creu la dita campana no toch ni sia dita missa en la dita capella fins sia dit lo euangeli en la missa maior, mes aquell finit puxa tochar la dita esquella trempadament e esser dita missa.

Item, que en lo die de la festa de madona Sta. Caterina puxa esser cantada missa solemnement e ab nota en la dita capella, e dit sermo per honest e sufficient religios o clerga.

Item, que en la dita capella no sien beneits los rams ni candeles, ni manar festes o deiunis, sino so ques pertany a offici de missa.

Item, que en la dita capella sens licencia e volentat del rector o vicari de Sta. Creu, no puxa esser dada benediccio nupcial, ne dites misses de gracies per dones parteres ne de matrimonis.

Item, que lo preuera del dit Spital puxa hoir confessions dels pobres del dit spital, e dar sagraments de combregar e de extrema uncio als dits pobres solament.

Item que lo preuera de la dita capella, per dar reuerencia e regonexer superioritat de la dita esgleya de Sta. Creu, sia cascun any en la dita esgleya los dies de les festes de Sta. Creu de maig e de la comemoració dels deffunts, e en les processons de Sant Siluestre e de Sancta Coloma e del dia de la caritat e altres processons que fassen, e sia tengut acompanyar lo rector o son vicari.

Item que sien donades vuyt llrs. de cera noua

al dit rector cascun any en la festa de Sta. Creu de maig per dret parroquial de superioritat e reverencia de la dita maior esgleya.

ε— CENSALS Y ALOUS LEXATS AL HOSPITAL.

En Ramon de Salelles compra e hac den Guillem Oller e Anthoni Oller, hereus e succehidors den Arnau Oller quondam, tots los censos deual designats, per liure e franch alou, ab loismes, fadigues e altres drets alodials de les honors e possessions per ques fan, situades en la parroquia de Incha, e de tots censos ques prenguen sobre aquelles, segons que largament se mostra en la carta de la dita compra, feta en poder e per auctoritat del discret en Dalmau Morato notari publich de Mallorques, quinto kalendas nouembris anno Domini M^o CCC^o xxx^o tertio.

E primerament li veneren sexanta sinch morabatins e mig censals, que fan en certes festes diverses habitants de la dita parroquia, per lurs possessions, situades en los termens de la alqueria apellada Benirrasquell, e del rafal dit Almoxariff, e de la alqueria dels Boquets (?), e valen posades defora xxvj. lls. iiij. ss.

Item li veneren dos morabatins e dos sols censals alodials, que lo dit Ramon de Salelles fahia e fer era tengut per .lxviiij. morabatins dos sols censals que hauia ja comprats e reebia en feu en la dita parroquia de Incha, en lo terme de la alqueria apellada Puner e en lo raffal anomenat Alhatnar, e tota la dreta senyoria, alou, loismes e fadigues dels dits censos e de les possessions e honors per ques fan, lo qual cens val de moneda de mallerquins, posades defora. xxvij. lls. vj. ss.

E mes auant veneren al dit Ramon e als seus tot lo alou e dreta senyoria, loismes e fadigues, de .liiiij. morabatins censals que en Guillem de Termens ciutada de Mallorques rebia en feu sobre diuerses honors e possessions que certs emphiteotes e terratinents poseexen sots alou e senyoria dels dits venedors en lo dit terme de Benirrasquell, los quals Guillem de Termens, e ara los hereus den Simon Guillem Suriu, succehidors daquell Guillem en los dits .liiiij. morabatins censals feudals, e encara los emphiteotes e censalers qui aquells fan, tenen los dits censos e possessions sots alou del dit Ramon comprador e dels seus, e son tenguts e deuen presentar fadigues e pagar loismes de totes vendes e alienacions que fassen.

E per lo dit alou a saber son anomenats en la carta de la venda, e aci auant seran continuats, los dits censos e possessions per ques fan.

E axi mateix veneren los alous, loismes e fadigues de totes les possessions de Benirrasquell, e de censos que si reeben, e son en la dita venda designades certes sorts o possessions, e anomenades les persones que les tenen, que seran semblantment deual scrites. Ensemps ab lo censal ques pren en la parroquia de Muro, sobre hun raffal den Fornari de la Marjal, compres e entes en la dita venda alodial.

En la qual carta de venda es expressat que en Guillem Oller, pare del dit Arnau, hac lo dit censal ques pren en lo terme de Benirrasquell per compra feta den Pons Bassa; e lo censal quis pren en lo raffal apellat Almoxeriff compra partida de la cort del veguer de fora venent a instancia de cresadors den Andreu Godor habitador de la dita parroquia de Incha, e partida per compra feta dels hereus den Aries Ferrandis quondam. E lo censal de .xxxij. sols ques fan per lo raffal den Fornari de la Marjal, compra den Bn. de Vilalonga de Soller quondam. E los dos morabatins e los dos sols que lo dit Ramon de Salelles fahia per los .lxviiij. morabatins .ij. sols que prenia sobre les possessions de la alqueria dita Puner e del raffal apellat Alhatnar, hac lo dit Guillem Oller per compra quen feu den Bn. Cantull ciutada de Barchinona, axi con en la dita carta de venda es contengut.

Perque appar que lo dit Ramon de Salelles hauia ja comprats del dit Bn. Cantull los dits .lxviiij. morabatins .ij. sols en feu per los quals fahia los dits dos morabatins .ij. sols al alouer, los quals apres compra axi con dit es.

Lo damunt dit empero Guillem de Termens, ab carta feta en poder den Jacme Borrell notari, quarto idus januarii anno Domini M^o CCC^o v.º, compra den Pons de Bassa, fill e hereu den Borrás de Bassa, lo dit censal en feu de la alqueria de Benirrasquell, les affrontacions de la qual son en la dita carta: de dues parts en los camins publichs qui van lo hun vers Muro laltre vers Costig; e daltra part en les honors de la alqueria dels Fabrers, e den P. ça Coma, e den P. Ciriol; e de la altra en la honor de la alqueria den P. de Deu, ques dita de na Boschca, e en la honor que es tenguda per en Bn. Duran. E Narnau de Termens, hereu del dit Guillem, cambia lo dit censal an Simon Guillem, ab carta feta en poder den Bn. Manresa notari xj.º kalendas martii anno Domini M^o CCC^o xlviij.º.

Lo damunt dit Ramon de Salelles compra e hac de les dones Sibilia, muller den Bn. de Bua-della, Saura, muller den Guillem Durfort, e Guillemona, muller den Francesch Dalmau, filles den P. Satorra, caualler, e de la dona Francescha sa muller, que fo filla e hereua de la dona Sibilia, muller den P. Satorra, caualler quondam, vint e quatre llrs. hun sol sis diners, e dues gallines censals alodias, ab tot alou, dreta senyoria, loismes e fadigues de les possessions per ques fan, situades en la dita parroquia de Incha, en lo raffal apellat Atzeyto, o alqueria apellada Atzeytona, e en la alqueria apellada Beniroyaybi, les quals possessions, e les persones qui aquelles posselien, e les quantitats del dit cens que cas-cun fa, son scrites e designades en la carta de la dita compra, feta en poder e per auctoritat del discret en Guillem de Formiguera notari, quarto kalendas nouembris anno Domini M^o CCC^o quadragesimo. E los dits censos designats munten a xxiiij llrs. ij. ss. x.

Mes auant compra e hac lo dit Ramon de Salelles dels Procuradors reyalz del senyor Rey, qui eran en Bertran Roig e en Bn. Samorera, segons es continuat en la carta de la dita compra, feta en la scriuania de les cartes del Patrimoni reyal que lauors tenia e regia lo discret en Johan Taulari notari, septima decimo kalendis madii anno Domini M^o CCC^o xliiiij^o, ques prenen en la parroquia de Sancta Maria des Cami, de certes persones e per possessions que tenen, xxxv. liures ij. ss. ij.

E en la parroquia Dalaro se prenen, axi con auant sera singularment e districta continuat e posat, xvij. llrs. viij. ss. xj.

Item, lo dit Ramon de Salelles compra e hac den Julia de Planes e de na Sibilia sa muller, filla e hereua den Arnau Biff, trenta quarteres de forment censals alodiats, ab la dreta senyoria e alou daquelles e de les possessions per les quals se fan, scituades en lo terme de Cabocorp, e aquelles fahien en Jacme Quintana e Nandreu Pons, cascun xv. quarteres, segons apar de la dita compra per carta feta terciu idus aprilis anno Domini M^o CCC^o xviiij^o, closa per en Bng. de Vilar notari, en nom e en veu den Guillem Morato notari de Mallorques.

Item compra lo dit Ramon de Salelles, en alou franch, del damunt nomenat Guillem Oller, qua-

torse quarteres de forment censals, les quals cascun any en la dita festa de Sant P. e sant Feliu, portades en ciutat, fa e fer es tengut e ha acostumat en Jacme Coll, habitador de la vila Dincha, per hun rafal que ell e en Miquel des Prats, Berenguer Blanch, Pere Paschal, Johan Raboll e Guillem Bordils, han e possehexen en feu, sots alou e senyoria del dit Ramon comprador, en lo terme de la damunt dita alqueria de Benirasquell, axi con en la damunt dita carta de venda, feta per lo dit Guillem Oller es contengut.

Item compra lo dit Ramon de Salelles del dit Guillem Oller, fill den Bng. Oller quondam, e den Anthoni Oller, fill den Pere Oller, vint e dos morabatus censals, pagadors ço es xx. morabatins en la festa de Sant Pere e Sant Feliu, e .ij. morabatins en la festa de Sant Andreu; los quals fahia en Julia Johan per .j. rafal qui es en les pertinencies de vna alqueria apellada Vilalba, que es en lo pla de la ciutat assats pres lo monestir de la Reyal; lo qual rafal afrontaua de vna part ab la vinya e honor den G. Sacosta, e daltra part en lo cami publich de Sporles, e daltra part en lo rafal qui fo den Jacme Lopis, e daltre part en lo raffal o alqueria den G. Corbera e en lo raffal den Francesch Ferrer, e daltra part en lo raffal den Nicholau de Guells. E aia fa lo dit cens en Guillem Pons fill e hereu den Guillem Pons quondam, qui confessa tenir lo dit raffal sots alou del dit hospital a merce de loisme e fadiga de deu dies, ab carta daquen feta en manera de cabbreu per lo discret Nandreu de Plandolit notari a xxviiij dagost any MCCCxxij.

Arx. del Hospital general — Capbreu primitiu del de Santa Catalina.

d—ESCRITURA DE FUNDACIÓ (1)

In nomine sancte et indiuidue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti, amen. Ad perfectum

(1) Aquest document havem hagut de pendre, no del original, que no s' conserva, sino de la copia aportada a un proces menat al cap de molt poch temps pels administradors del hospital contra els hereus del fundador, que al parexer los disputaven la plena propietat dels censals y alous dexats; copia plena de incorreccions y de faltes que encara fan menos inteligible lo que de sí ja no ho es gayre per lo artificios del llenguatge y lo difús y entremaliat dels conceptes. Axo mateix, empero es estat un motiu més per publicarlo, com a mostra de la retórica del temps y de lo qu'era capás a fer un notari quant se volia lluir ab un d'aquells *exordium valde bonum*, que el meteix Salcet també qualque vegada s'alabava de sebre fer.

mysterium et cultum exaltabilis religionis sacrosancte fidei xpiane., sanctorum, Dominus, viro-
rum sacris eloquiis, docmatizat, et instruit doctrinis celestibus eruditos, vt quod interioris hominis grata sinceritas, coperante lumine patris luminum et ardore pie deuotionis, actu concipit in affectum, idipsum, laudabili proposito exequuto, florescat et luceat in exteriorem hominem per effectum. Et enim si per fidem, virtuosus operibus sociandi, frui desideramus amenitate et gaudiis ciuium supernorum, quos princeps pacis et bonorum spiritualium inspirator in partem hereditatis sue voluit collocare, quia, fide preuia actibus laudabilibus circumtexta, ex inde in mundane vite curriculo quoddam individuum contexerunt. Et nos qui medio tempore vivimus, quibus vite terminus est ignotus, dum per mundi latitudinem, diuersis et aduersis voluptatibus, euagmur, quam timidi et suspecti, suspensis auribus attentis oculis desecatis, cogente iudicio rationis cogitare cogimur, et querere perperose tutum incessum et tantam semitam que ad nostrum offerant se conductum, quibus ducibus cautius ambulemus, delirationes improbas postponendo. Nam, mundo in deteriora vergente, si mundani, labe labilium insecati, voracitate insaciabili mundanorum, querentes anxie que sunt mundi, ad eaque proni ex quodam fomite vitiorum, virtutibus postergatis effronter vtique ac insulce, ad mundana labilia et caduca inhiant et anelant, veri rectitudine perturbata illa, siquidem sibi ipsis felicitati sensibili animali, quamquam et fallibili, ascribentes. Quam magis cum tamen portio huiusmodi, sue caducitatis fragilitate, nequaquam mereatur comparationis gradui subjacere, non mundi sapientibus, sed diuinam sapientiam sapere cupientibus. Sapienter persuadet speculum lucidissime veritatis vt conculcatis huiusmodi corruptibilibus et caducis, et omni mole deposita terrenorum, celestia et incomprehensibilia, longe magis amenitudinem influentiam quam valeat recipere creatura, exultantibus animis, leta fiducia et fida letitia, continuatoque studio, expetere nusquam cessent, dum per stadia vite discurrunt in hac valle miserie. Viatores necessitati subjaceant viam Domini oberrantes, vt per eos de collatis a Domino sibi bonis, quorum solum usus participium obtinetur, Xpi. pauperibus, manu munifica porrigatur, et dabsilitatis inmensitas in tali articulo sapiat vim mensure. Porro si Saluator noster Jhus., pro calice aque frigide sicienti pauperi erogato, mercedem se asserit redditurum, verbum hoc dominicum deberet inducere vniuersos ad

benefaciendum pauperibus, quorum copia, peccatis exigentibus, satis multiformiter reperitur. Quia profecto nichil amplius de bonis temporalibus retinere possumus vel mercari, quo ad vtriusque hominis sospitatem, nisi ea et in eis dumtaxat que Xpi. honore et intuitu ejus pauperibus erogantur; in quibus nimirum scrutator cordium, numerator conceptuum et libram, affectuum statuens in statera, se aspicit honorari, fauens sibi de suo in mercatione huiusmodi fenerari, vt de minimo permaximum et incomparabilem capientes, digni efficiamur celites esse ciues et stabilem consequi beatitudinem, non per rationem meritorum, sed sola amplitudine caritatis et virtutis magnificentia tributis. Qua propter ego Raymundus de Salellis, mercator et ciuis Majoricarum, thesaurum mercari cupiens inmarcessibilem, et animaduertens quod hospitalitatem erigere ad usum et suffragium egenorum magnam partem confert in operibus caritatis et misericordie adimplendis; nec non crebro considerans et aspiciens per exemplum quamplurimos homines, tam originales regni et insule Majoricarum quam aliunde, a partibus vltamarinis ad ipsam insulam declinantes, qui ad artem mercationum et maritimam, in nauigio exposito suo robore iuuentutis, quique cum haberent competens bonorum transitorium in mundanis, actum aduersis succedentibus et bonis suis varietate temporum dispersis, senium vel impotentiam incurrentes, inutiles effecti ad mundana queque utilia utiliter exercenda, corruerunt misserabiliter in erumpnam et laqueos egestatis; quod et in viris huiusmodi in regno ipso vt plurimum inter alia mundi loca probabiliter reperitur ex frequenti actu et continuo exercicio mercature et artis maritime in ibi vsitatis; presens inuitatorium Xpi. fidelibus et alumpnis fidei orthodoxe parans et educens in exemplar, vt et celebrius et completius quam mihi possibilitas afferat, illud presentes et posterio affectu per felicem progressum de bono in melius promoneant et augmentent; non minus quoque pii huius operis quospiam promotores, auctores et benefactores, quantum cum Deo valeo, constituens et admittens ad participium beneficiorum et laudabilium operum que per motuum meum, ymmo verius diuino flamine inspiratum celestis altitudo concilii, cuius negocium agitur, in et pro opere hoc dominico fieri et compleri permisterit quoquomodo, ad honorem laudem et reuerentiam regis regum magnifici et eterni, beateque semper Dei genitricis, et reliquorum omnium ciuium supernorum, nec non et ip-

sum sacratissimum cultum diuinum venerabiliter ad augendum, presenti diuina dispositione diuinitus emanata. Per me et omnes meos heredes et successores, presentes pariterque futuros dono, trado, cedo et transfero, omnipotenti Deo ac in eius seruitium, donatione pura, simplici et irreuocabili, inter vinos ac perpetuo valitura, in hospitalitatem ac hospitalitatis obsequium, in manu videlicet et posse Hugueti Borracci, notari Majoricarum publici infrascripti, tamquam publice et legitime persone, nomine ipsius Dei omnipotentis et eius pauperum infrascriptorum, et omnium aliorum quorum nomine interest vel interesse poterit stipulantis et recipientis, nunc vel quoquo tempore in futurum. Et virtute donationis et translationis huiusmodi, instituo dedico et assigno omnes fundos meos, cum hedifficiis in ibi jam inceptis et omnibus patuis eorundem, et cum omnibus iuribus et pertinentiis suis, quos ex emptionibus particularibus a me factis, et etiam si necesse fuerit faciendis, usque ad latum et completum ac necessarium hedificium faciendum ad hospitalem et pro hospitali, vbi nedom domum hospitalis sed capelle domum et capellani eiusdem sacristie domum, cimiterii locum ad pauperum sepulturam, sed etiam domum refectionis, dormitionis, infirmarie, coquinae, et alias domos et hedifficia necessaria ad completum ipsius hospitalis usum et seruitium, emi volo et haberi de bonis meis, extra locum porte de Portupino, in liberum et franchum alodium, tale quod sine cuiusquam inquietatione, huiusmodi pio actui possit licite applicari, et teneri perpetuo ab omni exactione, molestia et perturbatione liberum et immunem, ultra redditus et opera facienda ipsis patuis, et alia infrascripta, que aliunde per me, sine premissorum diminutione, emenda sunt et habenda. Cui hospitali relinquo de presenti, in manu videlicet et posse dicti notarii, tamquam publice persone nomine Xpi. pauperum infra dicendorum, et sub distinctionibus infrascriptis, stipulantis et recipientis huiusmodi piam causam, et in presentia etiam discretorum virorum infrascriptorum, ad hec protestibus specialiter vocatorum et rogatorum, instituo et consigno duodecim pauperes, nunc et in perpetuum successiue in hospitali predicto reficiendos et suis necessariis procurandos, quam primum et cicius fabrica et opera dicti hospitalis et eius hedifficiorum facta fuerit et completa. Pro cuius hospitalis dotatione, et ad ipsius etiam hedifficiorum opera et fabricam, et pro operibus et fabrica ipsorum hedifficiorum; nec non et ope-

ribus aqueductus, quem ad dictum hospitale et in eius seruitium diriuabitur, et ducetur de aqua que fluit in loco qui dicitur del Cityar, de cequia et aqua ciuitatis Majoricarum; nec non et pro altari in dicta capella erigendo sub invocatione beate Caterine, sanctorum Nicholay et Petri martiris, et pro omnibus ipsius altaris ad diuinum misterium necessariis ornamentis; et pro campana ponderis duorum quintalium cupri; et pro duodecim lectis, pannis debitis preparatis, obligo et de presenti assigno de bonis meis presentibus et futuris, in manu videlicet et posse ejusdem dicti notarii, quibus supra nominibus stipulantis et a me legitime recipientis, quatuor millia librarum bone monete perpetue regalium Majoricarum minorum, quas teneor et promito in presentiarum et quam cicius comode fieri poterunt hedifficia et opera hedifficiorum dicti hospitalis, tradere et deliberare de ipsis bonis meis, convertendas in totum circa opera et fabricam operum dicti hospitalis, capelle et aliorum hedifficiorum predictorum, et aque predictae ducende ad locum intrinsecum dicti hospitalis, abtum et ordinatum ad promptum seruitium ejusdem hospitalis et degentium in eodem. Que siquidem quatuor milia librarum dicte monete perpetue regalium Majoricarum minorum antedictae eligo et sejungo, et bonorum meorum patrimonio sejungtas esse testo atque volo, tamquam vere donatas vera donatione mera et simplici antedicta, et quam in presenti facio inter viuos domini Deo nostro et ejus intuitu, in ipsius hospitalis operas et fabricam antedictam penitus et in solidum conuertendas, sine mei vel meorum contradictione aliqua vel retentu. Opera autem et hedifficia ipsius hospitalis fiant quam cicius et primum fieri possint per me et ordinationem meam, si Altissimus permissit dies meos ad hoc faciendum vtiliter prorrogari; quod si communi obitus termino vel impedimento aliquo medio tempore impeditus, ipsius operis fabricae adimplende non valerem intendere vt deceret, nichilominus, ne diuinum opus huiusmodi quoquo casu pereat vel frustetur, venerabiles Jurati Majoricarum, quibus et quorum sollicitudini commissi et comitto post meum obitum, et quodcumque impedimentum interim contingens quo intendere dicto operi faciendo vel fieri vt expedit faciendo michi possibilitas non adesset, opus et completam fabricam dicti hospitalis promovebunt, facient et complebunt, et omnia alia infrascripta. Item eadem mera simplici donatione irreuocabili inter viuos, dono, cedo et transfero seu quasi, in necessitatem et pro dotatione dicti hospitalis et

ejus ditorum pauperum, in manu scilicet et posse dicti notarii, vt superius est expressum stipulantis et recipientis, instituo et assigno octuaginta quarterias frumenti censuales, emendas et percipiendas, videlicet, boni frumenti puleri, niti di et receptibilis, et decentis danti et recipiendi, allatas intus domos et hedificia dicti hospitalis asserencium illas et suorum propriis sumptibus annuatim, perpetuo conuertendas in pane et pro pane cocto ministrando esui pauperum jamdictorum; ipsasque octuaginta quarterias perpetuo censuales esse volo in et per bonum et tutum alodium liberum et quietum, tale videlicet quod sine cuiusque perturbatione molestia vel inquietatione possit pro hujusmodi actui applicari. Item ad dotationem et pro dotatione, prefata donatione ipsa simplici et irreuocabili inter viuos, in posse et manu dicti notarii vt publice persone vt supra stipulantis et recipientis, dono, cedo et transfero seu quasi, in necessitatem vini, carnis, piscis, oleorum et lignorum, aliarumque necessitatum victus et pulmenti seu companagii pauperum duodecim jamdictorum, centum libras dicte bone monete perpetue regalium Majoricarum minorum, perpetuo censuales, emendas, percipiendas et habendas in et per bonum et tutum ac liberum alodium, tale videlicet quod sine cuiusquam inquietatione molestatione et perturbatione, possit ipsi actui applicari, afferendas et consignandas perpetuo annuatim ad domum dicti hospitalis et rectoris seu rectorum ejusdem qui pro tempore fuerint. Item dotatione predicta, dono, cedo et transfero seu quasi, eadem donatione mera simplici et irreuocabili inter viuos, in manu et posse dicti notarii, quibus supra nominibus stipulantis et recipientis, decem libras ejusdem monete perpetue regalium Majoricarum minorum, censuales, emendas habendas et percipiendas in et per bonum et tutum alodium liberum et quietum, tale videlicet quod pro actui sepe dicto sine cuiusquam inquietatione et perturbatione vel molestia possit licite applicari, conuertendas in subsidium indumentorum pauperum jam dictorum, afferendas et consignandas annuatim perpetuo, contribuentium illas sumptibus omnibus et expensis, ad domum dicti hospitalis et rectoris seu rectorum ejusdem qui pro tempore fuerint. Item dono, cedo et transfero seu quasi, eadem dotatione, et donatione mera simplici et irreuocabili inter viuos, in manu et posse dicti notarii, quibus supra nominibus stipulantis et recipientis, viginti libras ejusdem monete regalium Majoricarum minorum, perpetuo censuales, emendas habendas et percipiendas in et

per bonum et tutum alodium liberum et quietum, tale videlicet quod pio actui jamdicto possit licite applicari sine cuiusquam inquietatione, perturbatione vel molestia, afferendas et consignandas annuatim perpetuo dicto hospitali et rectoribus ejusdem, ad sumptus omnes contribuentium; ipsas viginti libras conuertendas in salarium et necessitates illius sacerdotis, non perpetuum seu ad vitam institui, sed conducticii et anualis tantum vel bienalis, qui in dicta capella diuinum officium celebrabit die noctuque, in dicto hospitali residens toto suo tempore ex conducto. Item dono, cedo et transfero seu quasi, eadem dotatione, et donatione mera simplici et irrevocabili inter viuos, in manu et posse dicti notarii, quibus supra nominibus stipulantis et recipientis, duodecim quartanos olei, boni clari et dessecati, perpetuo censuales, emendos habendos et percipiendos in et per bonum et tutum alodium, tale videlicet quod pio actui entedicto possit licite aplicari, sine cuiusquam inquietatione molestia vel perturbatione, afferendos et consignandos annuatim perpetuo dicto hospitali et rectoribus ejusdem ad sumptus omnes contribuentium; ipsos quartanos olei conuertendos in seruitio unius lampadis ardentis seu lucem dantis coram altari predicto, et alterius lampadis ardentis et lumen dantis in domo ordinanda ad quietem dormitionis pauperum jam dictorum. Item dono, cedo et transfero seu quasi, in eadem dotatione, et donatione simplici mera et irrevocabili inter viuos, in manu et posse dicti notarii, quibus supra nominibus stipulantis, quadraginta solidos dicte monete perpetue regalium Majoricarum minorum, censuales, habendos et percipiendos in et per bonum et tutum alodium liberum et quietum, tale videlicet quod pio actui ante dicto possit licite applicari, sine cuiusquam molestia perturbatione vel inquietatione, afferendos et consignandos annuatim perpetuo dicto hospitali et rectoribus ejusdem, ad sumptus omnes contribuentium; ipsos quadraginta solidos censuales conuertendos perpetuo annuatim in quinque cereos in dicta ecclesia habendis et tenendis, vno videlicet ponderis quatuor librarum, deputato ad misterium sacre eucharistie conficiende in altari ecclesie antedicte, et reliqui quatuor vt ardeant in celebratione diuinorum diebus sabbatinis dum ageretur officium misse ad honorem beate Maria virginis, vel diebus aliis festiuitatum annualium et solempnium que celebrabuntur in ecclesia et capella jam dictis, vel sub inuocatione et reuerencia ditorum sanctorum quorum commemoratio habebitur in altari jam-

dicto. Ad predictos vero redditus et censualia frumenti, pecunie, olei et cereos supradictos, perpetuo emendos et habendos, in et per tutum et liberum alodium vt est dictum, dono, instituo et assigno, eadem donatione inter viuos qua supra, et in manu et posse dicti notarii, quo supra nomine stipulantis et recipientis, tantam pecuniam meam regalium Majoricarum minorum, vel equivalentem illam, vnde et pro qua emi et haberi possint sufficienter et complete omnia et singula censualia supradicta, ipsamque totam pecuniam eligo et sejungo, et a patrimonio bonorum meorum seijunctam esse censeo, totam et integriter conuertendam in emptionibus reddituum predictorum, tamquam vere donatam mera donatione mea et simplici antedicta, et quam in presenti facio inter viuos dicto domino Deo nostro et ejus intuitu, in dotationem et pro dotatione dicti hospitalis, sine mei vel meorum contradictione aliqua vel retentu. Emptiones autem dictorum reddituum frumenti, pecunie, olei atque cere, facere teneor et promitto quam primum facere potero, si Deus ad hoc agendum prorogari patitur dies meos; si autem vel ad hoc faciendum casu aliquo fuero impeditus, illud agendum et pie complendum per venerabiles juratos predictos relinquo statuo et dispono et inde esse censeo faciendum, prout de fabrica operum dicti hospitalis et pecunia per me in dicta quantitate quatuor mille librarum superius designata in omnibus et per omnia superius ordinavi, ordinationem ipsam et ejus prementionem in hoc actu viceversa intendens penitus repetita.—Predictas itaque quatuor mille libras operi et fabrice dicti hospitalis hedifficiorum ejusdem predictorum ut premititur assignatas, et pecuniam ipsam quantamcumque necessariam ad emptiones reddituum predictorum, frumenti scilicet pecunie olei atque cere, et emendos redditus antedictos, constituo in presenti et ex nunc, nomine omnipotentis Dei et ejus intuitu, pauperum predictorum nomine precario possidere, in manu et posse Hugueti Borracii notarii antedicti, ipsius Dei omnipotentis et ejus dictorum pauperum et quorum nomine interest vel interesse poterit stipulantis et recipientis, donec per me, viuentem, predicta premissa et conuenta ad effectum debitum fuerint mancipata, vel per juratos predictos, aliosne per meos vel eos exequutores ad hec subrogatos, et tocuis dicte pecunie ad premissa necessarie accepta fuerit possessio corporalis; dando plenariam potestatem dictis domini juratis vt me viuente impedito vel a mundanis sublato ipsi vel eorum procuratores et quos ad hec duxero vel du-

xerint ordinandos, possint ipsam possessionem et perceptionem integram in bonis et de bonis exhigere et habere totius dicte pecunie quantitatem binis actibus commemoratam, pro fabrica scilicet et operibus dicti hospitalis ac emendis redditibus, dans et cedens quibuscumque presentibus et futuris ad quos hujus rei exequutio pertinebit, omnia loca mea, voces, vices, jura et actiones reales et personales, vtiles et directas et alias quascumque michi et meis competentes et competituras in jam dictis omnibus bonis meis presentibus et futuris. Quibus omnibus juribus et accionibus meis predictis possint dicti domini jurati et a me vel ab eis ad hec subrogandi, vti, agere, exercere et experiri, conuenire et reconuenire quoscumque bonorum meorum detentores si casus exhigeret, predictis me viuo non completis; dictasque pecunie quantitates possint exhigere, percipere et habere, et pro eis habendis et percipiendis bona mea, et de quibus bonis meis voluerint, accipere, vendere, obligare et alienare, precia rerum accipere, possessionem bonorum venditorum tradere, de evictione cauere et ob id bona mea cetera obligare, et omnem in hiis et super hiis contractum perficere quod admodum ego viuens presens et agens facere potuissem pro predictis omnibus et singulis exequendis. Comitens et atribuens ipsis dominis juratis, et a me vel eis subrogandis, et aliis quibuscumque hujus rei exequutoribus quibus presentis negotii exequutio pertinebit, in manu et posse dicti notarii vt supra stipulantis et recipientis, super et in predictis faciendis et exequendis et complendis generale mandatum cum libera administratione. Mandans nichilominus heredibus meis et quibuscumque successoribus et bonorum detentoribus meorum, presentibus et futuris, tenore presentis instrumenti, gerentis etiam vicem epistole in hac parte, vt de dictis quantitatibus pecunie predictis binis actibus necessariis, dictis dominis juratis, vel aliis ad hec exequutoribus per me vel eos quomodolibet deputandis, si ego viuens predicta conuenta et premissa non compleuero, respondeant et eas tradant et deliberent eisdem, et in omnibus et per omnia ipsos habeant loco mei. Constituens ipsos ibi et inde, nunc vt ex tunc et viceversa, dominos et procuratores tamquam in rem eorum, promittens per me et meos aduersus predicta vel aliquid ex eisdem litem vel controuersiam ullo tempore non inferre nec inferenti consentire, sed predicta omnia et singula rata et firma perpetuo habere tenere et obseruare, et contra non facere vel venire. Pro quibus semel tantum faciendis soluendis et com-

plendis dicta bona mea omnia mobilia et immobilia vbique habita et habenda obligo et expresse subicio et assigno, in manu videlicet et posse dicti notarii, quorum nomine interest vel interesse poterit stipulantis.—Predictam itaque institutionem dicti hospitalis, et bonorum meorum collationem ad fabricam hedificiorum eiusdem et reddituum emendorum pro dotatione eiusdem hospitalis, et assignationem dictarum pecunie quantitatum, et pro eis faciendis bonorum meorum predictorum obligationem, facio in hunc modum: quod predicta omnia vno semel tantum fiant et compleantur de bonis meis, et hospitale ipsum ac eius redditus supradicti principaliter cedant vni et seruicio viteque necessariis duodecim pauperum iamdictorum, et rectoris seu administratoris dicti hospitalis et pauperum ipsorum, unius probe focarie laudande oppinionis et fame, et duorum famulorum, et erunt quatuor persone numero vltra dictos duodecim pauperes institutos. Qui quidem duodecim pauperes procurentur in omnibus et colantur per predictas quatuor personas, que de bonis dicti hospitalis viuant et similiter procurentur. Dicti vero pauperes sint in ipso hospitali perpetui; sed tam rector dicti hospitalis seu administrator ejusdem quam alii sint annuales quamdiu de mee beneplacito processerit voluntatis, vel dictorum dominorum juratorum me defuncto; et a rectore seu administratore ipso administratiensis sue ratio et comptum habeatur. Retineo tamen et excipio hujusmodi collationem et bonorum distributionem non pertinent regimini vel administrationi alicujus ecclesiastice persone, sed soli regimini meo quamdiu vixero in eligendis dictis pauperibus, rectore et aliis ad seruitium dicti hospitalis, et ipsorum pauperum deputandis in bonorum dicti hospitalis distributione, et post obitum meum hujusmodi hospitalis regimen et administratio pertineat sollicitudini et operi venerabilium juratorum predictorum, qui pauperes ipsos successiue dum morte scissione vel alias esse desierint in ipso hospitali, nec non administratorem seu rectorem, focariam et famulos ejusdem predictos, quatuor numero, cum dicto rectore instituant et assignent, congregato tamen in singulo actu hujusmodi generali seu pleno consilio dictorum dominorum juratorum, et eo firmiter exequuto seruatisque in singulis actibus ordinationibus meis predictis et aliis per me in postero ordinandis super ordine regimine et modo gubernationis ipsius hospitalis, sic et prout per me inantea ordinabitur Domino concedente.—Quorum

ordinationem semel et pluries et eorum correctionem quotiens nouero in singulis actibus faciendam me viuente, vel si in testamento vel alias duxero ordinandum vt post meum obitum obseruetur, corrigatur vel quomodolibet immutetur, michi saluo et retineo, donationi tamen iamdicte nullatenus derogando nec ab illa aliquid minuendo. Si autem ordinatio aliorum que in hoc ordinaturum sum Deo volente ac pariter in hac institutione contenta, facta fuisse non reperietur antequam suscipiar ab humanis, tunc facultas ordinationis hujusmodi, et etiam mea conuinentia, transferatur et transferi eam censeo cum effectu in dictos dominos juratos et generale seu plenum eorum consilium, in quibuscumque articulis hujus actus querendum et inuiolabiliter obseruandum. Quibus dominis juratis et eorum generali seu pleno consilio super administratione vniuersorum negotiorum dicti hospitalis et ejus pauperum et bonorum ipsorum distributione per me facta vel facienda, vel per eos si me viuo vel per testamentum vel alias vt prefertur facta non reperietur, tribuo et comitto plenarie, vices meas plenamque liberam et generalem administrationem, in manu et posse dicti notarii quo supra nomine stipulantis et recipientis. Cui etiam et pro predictis omnibus et singulis adimplendis obligo de presenti quo supra dicto nomine omnia bona mobilia et immobilia vbique habita et habenda. Acta sunt hec in civitate Majoricarum, scilicet in hospicio dicti Raymundi de Salellis et mansionis ejusdem kalendas martii anno Domini M.º CCC.º xl tertio.

Testes hujus rei sunt: Arnaldus Bertrandi, Petrus Bertrandi fratres, Jacobus de Canyellis, P. de Arbuciis, Raymundus de Terradis, omnes mercatores ciues Majoricarum, ac Petrus Straderii lapsida.

e—TESTAMENT DE 'N RAMON DE SALELLES

In nomine Dei amen. Ego Raymundus de Salellis, mercator et ciuis Majoricarum, eger corpore, compos tamen et constans mente perfecta que dispositione locutionis et intellectus, presens meum condo et ordino testamentum, in quo meos eligo manumissores, distributores et comissarios ad executionem hujus mee testamentarie dispositionis, videlicet, Raymundum de Terrades, Bartholomeum de Brullio, Bernardum de Portello et Berengarium Rigolf, mercatores et ciues Majoricarum, qui de bonis meis tam mobilibus quam immobilibus et de quibus illorum maluerint, possint accipere, vendere, propria auctoritate et

sine obtentu cujuscumque curie, judicis vel magistratus, vel decreti judicialis interpositione, et obligare, omissa quadrimestri subastatione et quacumque in distrahendis bonis defunctorum necessaria solempnitate ex more patrio sive jure, prout eis expediri et facilius occurrerit faciendum pro executione hujus mee ultime voluntatis. quibuscumque personis et pretiis nouerint, instrumenta venditionum et alienationum perpetuarum facere et firmare. emptores in possessionem rerum venditarum inducere, pretia recipere, de evictione cave e, et ob id bona mea omnia obligare, et omnem denique in hiis et super hiis contractum perficere quemadmodum ego vivens facere potuissem pro predictis et infrascriptis omnibus et singulis adimplendis. Quoniam ego do et committo dictis meis manumissoribus, et illis ex eis qui ad hanc mei testamenti executionem voluerint et poterint interesse, nunc ut ex tunc et vice versa, generale mandatum cum libera administratione ac plenissima facultate, et nichilominus dandi erogandi, distribuendi et administrandi, prout eorum officii sollicitudini pertinebit, et alias, sicut inferius videbitur ordinatum; sine tamen dampno ipsorum et rerum suarum aliquo detrimento.

Deinde accipio de bonis meis ac dari et distribui mando pro anima mea et sepultura, funeris impensa ac legatis que de hiis facio, sicut inferius describetur, tria milia librarum large monete regalium Majoricarum minorum, de qua scilicet singulus florenus boni auri rectique ponderis et cudi Florentie pro viginti quinque solidis computetur; quas lego et tradi mando ipsis meis manumissoribus, et per ipsos a dictis bonis meis percipi ac haberi quam citius fieri poterit post obitum meum, ut adimplerentur precipue ea que ex inde usu comuni solent fieri et compelli. Post hec eligo meo corpori sepulturam in ecclesia monasterii fratrum predicatorum ordinis Sancti Domini civitatis Majoricarum, in capella sub invocatione Corporis Xpi. in ipsa ecclesia ordinata per me et Petrum Guizardi quondam, vide licet ante altare dicte capelle, in tumultu meo jam ibidem ordinato. Volens et disponens quod si me a luce mundana migrare contingat ante meridiem vel post horam meridiey quod meum corpus non tradatur ecclesiastice sepulture citra diem crastinum proxime subsequentem mane, cum solempnitate missarum. Suplico tamen Priori et conventui dictorum fratrum predicatorum quod venerabilem habitum eorum dicti ordinis pie michi concedant ad mei corporis coperturam, tradendi cum illo ecclesiastice sepulture. Sed nichilominus pannum de bocamine tantum subtus capud meum poni volo et

corpore dum deferretur ad sepulturam; pannum ipsum ex tunc dari mandans conventui seu ecclesie antedecite pro eorum voluntatibus faciendis.

Item volo et mando quod omnia debita mea solvantur et injurie mee plene et integre restituantur de bonis meis, per manus et ad notitiam dictorum manumissorum meorum, si et prout probari poterint per testes, instrumenta aut alia legitima documenta, et ex

inde etiam *concepi poterint* fides veri, breviter et de plano, semoto quocumque strepitu iudicii et figura.

De dictis vero tribus mille libris volo fieri sepulturam meam et funeris exequias et impensas, noticie dictorum manumissorum meorum. Sed tamen volo funerabor dicti manumissores mei de predicto pro anima mea in speciali pauperibus Xpi. qui ad meam sepulturam convenerint pro querenda helemosina ut est moris, utriusque videlicet pauperi utriusque sexus, etatis et conditionis, sex de narios, ut inde ipsa die in suis necessariis procurentur.

Item lego operi dicte ecclesie fratrum predicatorum solidos; et mense ipsorum fratrum sexaginta solidos, et utriusque *fratri dicti ordinis* quinque solidos, rogans eosdem ut Deum orent pro anima mea et ipsam habeant in suis beneficiis comendatam.

Item dimitto et dari mando ilico post finem meum quadraginta libras pro anima mea sive in missis celebrandis sive in aliis piis *causis, noticie* dictorum manumissorum meorum, loco et vice aniversariorum que jure alio mandaveram fieri, seu converti dictas quadraginta libras in dictis anniversariis celebrandis.

Item dimitto operi beate Marie Sedis Majoricarum decem libras. Item pro missis celebrandis pro anima mea in dicta ecclesia centum solidos. Sed et nichilominus *volo et mando quod* die qua corpus meum tradetur ecclesiastice sepulture universi sacerdotes hujus civitatis Majoricarum, tam in monasteriis et ordinibus religiosis quam in ecclesiis parochialibus et aliis ecclesiis quibuscumque ipsius civitatis quomodolibet constituti, celebrent missas et divina officia pro anima mea, et illis detur meis manumissoribus videbitur fore dandum.

Item dimitto operi fratrum minorum ordinis Sancti Francisci hujus dicte civitatis quadraginta solidos; et mense eorundem sexaginta solidos; et utriusque fratri dicti ordinis singulos duos solidos, rogans eos ut animam meam in suis beneficiis et divinis operibus *habeant comendatam*.

Item dimitto operi ecclesie monasterii fratrum minorum de *lncha* insule Majoricarum decem solidos, et unicuique fratrum dicti monasterii singulos duos solidos, et quod intercedant pro me in suis orationibus apud Deum.

Item lego operi fratrum minorum de Minoricha decem solidos; et cuilibet fratri ipsius loci et ordinis singulos duos solidos, et *eis rogo quod* in suis orationibus animam meam habeant in memoriam specialem.

Item lego elemosine seu caxie confratrie sartorum hujus civitatis Majoricarum quindecim libras.

Item dimitto operi ecclesie monasterii fratrum beate Marie de Carmelo hujus civitatis triginta solidos; et mense ipsorum fratrum alios triginta solidos. Item cuilibet dictorum fratrum duos solidos, comitens eis omnibus ut meam animam in suis beneficiis recipiant in memoriam specialem.

Item lego operi ecclesie Sancte Crucis hujus civita-

tis Majoricarum centum solidos, et luminarie ipsius ecclesie decem solidos. Item dimitto rectori dicte ecclesie unde parrochianus sum. jure suo parrochiali mee sepulture. decem solidos.

Item dimitto et dari mando pro missis celebrandis pro anima mea in ecclesiis Sancte Crucis, Sancti Jacobi, Sancti Michaelis et Sancte Eulalie hujus dicte civitatis, videlicet in uno quoque istorum locorum, quinquaginta solidos.

Item pro missis celebrandis in ecclesia Sancti Nicolay ipsius civitatis viginti solidos.

Item dimitto elemosinis bacinorum quibus in dictis ecclesiis honore, ad pauperes verecundos et servos xpianos. a servitibus liberandos, cuique bacino dictarum ecclesiarum singulos quinquaginta solidos.

Item lego conventui monialium ordinis Sancte Clare hujus dicte civitatis centum solidos.

Item dimitto conventui monialium de penitencia ecclesie Sancte Marie Magdalene hujus dicte civitatis centum solidos. Et cuilibet moniali dicti monasterii duos solidos; supplicans eisdem vt me et animam meam habeant in suis orationibus et divinis operibus comendatam.

Item dimitto conventui monialium ordinis Sancte Margarite hujus dicte civitatis quinquaginta solidos, et quod orent Deum pro anima mea.

Item dimitto dominabus bequinis ordinis tertie regule Sancti Francisci viginti solidos.

Item dimitto collegio puerorum orphanorum viginti solidos.

Item dimitto hospitalibus Sancte Marie Magdalene et Sancti Andree hujus civitatis, cuique horum locorum decem solidos, convertendos in pannis necessariis infirmis dicatorum hospitalium.

Item dimitto unicuique aliorum hospitalium civitatis predicte singulos quinque solidos.

Item dimitto hospitali Sancti Spiritus pro pannis ibi emendis ad usum pauperum illic egrotantium decem solidos.

Item dimitto fratribus ecclesie Sancti Salvatoris quinque solidos.

Item dimitto infirmis hospitali Sancti Anthonii Vianensis duos solidos.

Item dimitto et dari mando quadraginta solidos convertendos in fabricam et structuram cujusdam saffaregii construendi prope ecclesiam beate Marie de Lucho, ad recipiendum et conservandum aquam que aliunde derivatur et fluit prope ecclesiam memoratam.

Item dimitto operi ecclesie Sancti Antelm de la Palomeria insule Majoricarum decem solidos.

Item dimitto operi uniuscujusque ecclesie heremitanee insule Majoricarum singulos duos solidos.

Item dimitto unicuique hospitalium pauperum extra civitatem in insula Majoricarum constructorum, singulos decem solidos, convertendos in pannis necessariis usui infirmorum hospitalium predicorum.

Item dimitto et dari mando ducentas libras, dandas convertendas et erogandas in vestes faciendas puellis pauperibus conjungendis. quarum utrique detur unica tantum vestis.

Item dimitto et dari mando centum libras. solvendas circa servos xpianos. originales terre Majoricarum, si reperiantur, ipsis etiam non extantibus dentur circa alios dum tamen Catalane nationis existant, in et per illas portiones quibus dictis meis manumis-soribus videbitur faciendum.

Item dimitto operi ecclesie fratrum predicatorum civitatis Valentie viginti solidos; et mense ipsorum fratrum quadraginta solidos, et quod suis orationibus et beneficiis pro anima mea apud Deum intercedant.

Item dimitto fratri Francisco Fusterii, consanguineo meo, de dicto ordine fratrum predicatorum Valentie. pro suis necessariis, decem libras; et si me predecesserit ipse frater, dicte decem libre dentur et erogentur pro anima sua ad cognitionem prioris dicti ordinis.

Item dimitto filie Petri Fusterii de Valentia conjungande sexaginta libras, dandas sibi cum viro suarum tempore nuptiarum. Idem esse censeo si ipsa filia voluerit subire religionis ordinem approbatum.

Item dimitto duabus filiabus Raymundi Deus lo feu, civis Majoricarum. non conjugatis, cuique illarum viginti libras, dandas et tradendas eis cum viris suarum tempore nuptiarum. Verum si elegerit monacari in aliquo religionis ordine approbato, dimitto eis et vtrique earum isto casu decem libras dumtaxat.

Item dimitto cuidam domine que vocatur ne Banyeres centum solidos.

Item dimitto cuilibet leproso, qui alias vulgo dicitur maseyl, illorum scilicet qui sunt in hospitali gentis hujusmodi in civitate Barchinone, decem solidos, in pannis eis necessariis convertendos.

Item dimitto conventui fratrum predicatorum de Minorissa. pro missis in eorum monasterio pro anima mea celebrandis. sex libras.

Item dimitto bacino pauperum verecundantium ecclesie beate Marie dicti loci de Minorissa decem libras, dandas et distribuendas pro anima mea per illum qui tenet et procurat dictum bacinum seu elemosinam que ibi offertur et per duos proceres dicti loci bone fame et conditionis.

Item lego operi ejusdem ecclesie alias decem libras.

Item dimitto unicuique hospitalium pauperum ipsius loci de Minorissa singulos viginti solidos, convertendos in pannis necessariis usui pauperum ipsius hospitalis.

Item dimitto operi ecclesie Sancti Bartholomei dicti loci quinque solidos. Et operi ecclesie Sancti Blasii, que nunc est monasterii dominarum Sancte Clare, quadraginta solidos in ipso opere convertendos. Et operi ecclesie beate Marie de Viladordis, de dicto locho Minorisse, quinque solidos.

Item operi ecclesie Sancti Stephani de Marganello viginti solidos.

Item dimitto operi ecclesie Sancte Silie de Montserrat quinqué solidos; et operi ecclesie beate Marie de Montserrat viginti solidos.

Item lego filiis masculis Elicsendis, uxoris den Faure quondam, consanguinee mee, cuique eorum, singulos centum solidos. Item dimitto a na Vacarisses, filie dicte Elicsendis Faure, centum solidos; et Rotlande filie ejusdem Elicsendis decem libras. Et si forte tempore obitus mei aliqui nepotes utriusque sexus dicte Elicsendis Faure extiterint tunc viventes, si masculus vel masculi fuerint dimitto eorum utrique quinquaginta solidos; si vero femina vel femine fuerint dimitto utrique illarum quindécim libras, dandas et tradendas eis cum viris suarum tempore nuptiarum.

Item dimitto cuidam filie Bernardi Salelles quondam patris mei, que moratur apud Sanctam Eugeniám, centum solidos.

Item dimitto filie Bernardi Castilionis, de parrochia Sancte Marie des Cami, insule Majoricarum, que moratur in domo de na Bovelles, illas triginta quinqué libras regalium Majoricarum minorum *quas*

michi debet, et ulte ius dimitto sibi centum solidos.

Item dimitto unicuique aliarum filiarum dicti Bernardi Castilionis alios centum solidos, dandos eis cum viris suarum tempore nuptiarum. Item unicuique filiorum masculorum dicti Bernardi quadraginta solidos.

Item dimitto Romie sorori mee, uxori Romei de Podio quondam, si non habuerit continuam habitationem Podio filio suo, et in eodem hospicio cum illo noluerit commorari, quinqué quarterias boni frumenti receptibilis et quinqué libras dicte monete, et hec legata pecunie et frumenti sibi dentur et tradantur annuatim per heredem meum vel heredes universales, pro necessariis vite dicte Romie quamdiu egerit in humanis et non ultra.

Item lego de Podio, filio suo centum solidos. Item lego Berengario et Raymundo de Podio, nepotibus meis, filiis dicte Romie.... (1) utrique eorum factum detur et erogetur pro anima mea ad noticiam dictorum manumissorum meorum.

Item dimitto Agneti sorori mee, de vite sua dumtaxat, illud violarium et jus perceptionis ejusdem in quantitate octuaginta solidos Barchinone quos sibi emi seu emi feci per Petrum Sa Era de Barchinona. Et quia ignoro an perceptio dicti violarii pretendatur (2) ultra vitam dicte Agnetis, et mee intentionis existat jus perceptionis dicti violarii in ipsam Aguetem locum habere dumtaxat dum illa egerit in humanis, ideo si comperiat ipsum violarium extendi ad duas personas volo ipsum sequuto obitu dicte Agnetis devolvi ad dictum heredem vel heredes meos.

Item dimitto Elicsendi sorori mee, uxori Petri de Vilasecha quondam, quinqué quarterias frumenti bo-

ni et receptibilis et quinqué libras dicte monete, que legata pecunie et frumenti dentur et tradantur eidem per heredem meum predictum annuatim pro necessariis vite ipsius Elicsendis dum ipsa egerit in humanis, et ipsa defuncta hujus legati prestatio prorsus cesset.

Item lego Francisco Vilasecha et Arnaldo de Salellis et ipsos habere volo illas pecunie quantitates quas pro eis et eorum nomine de bonis meis possui et consignavi in societate communi ratione mercaderie mei et Bernardi de Portello et Berengarii Rigolf predictorum, et in instrumento de dicta societate, facto in posse Hugueti Borracii notarii Majoricarum; et quia ipsas quantitates in ipsa societate possui et consignavi pro eis quibusdam conditionibus seu retentionibus michi factis in illis ad mei beneplacitum voluntatis ut magis ipsos inducerem ad benefaciendum et sub mea disciplina essendum, humilitatis semitam insequentes, ideo ipsas retentiones et condiciones nunc ut ex tunc removeo atque tollo, volens et concedens ut ipsas omnes quantitates eorum nomine in dicta ratione et instrumento societatis ejusdem predicto possitas et contentas, idem Franciscus et Arnaldus libere habeant et acceptent virtute hujus legati, pariter cum toto lucro quod ad eos pretextu ipsarum quantitarum conpertum fuerit pertinere.

Item lego Pericono de Vilasecha, frater dicti Francisci de Vilasecha, centum quinquaginta libras, si tamen dicti manumissores mei noverint ipsum bene agentem et mereri illas habere; alias nichil inde habeat. Et ubi etiam dicti manumissores mei noverint ipsum illas habere debere et mereri, cum et si bonis moribus sit intentus, aduc statuo et dispono quod si dictus Periconus predecesserit michi, vel legato ipso habito obierit postea quancumque sine liberis legitimis, quod dicte centum quinquaginta libre dentur et erogentur pro anima mea ad cognitum dictorum manumissorum meorum.

Item dimitto Romie filie dicte Elicsendis, nepoti mee, uxori Berengarii Rigolf, centum solidos; et Francisce sorori ejusdem Romie, uxori Bernardi Solivera, alios centum solidos.

Item dimitto Bevingute, mulieri que in hospicio meo moratur, sive cum meo herede morari voluerit sive alibi et seorsum ab eo, alimenta cibi, potus, vestitus et calciatus, prout deceat ipsam, quamdiu videlicet dicta Bevinguta egerit in humanis; que quidem alimenta dictus heres meus sibi teneatur de suo ministrare, quacumque difficultate remota.

Item dimitto filie Michaelis Garbini quondam, decem libras, in quarum numero et solutione intelligantur illi centum solidi quos domina mater sua michi debet.

Item dimitto fratri Guillermo Lupeti, confessori meo, de ordine fratrum predicatorum conventus Majoricarum, pro suis necessariis, centum solidos.

Item dimitto Berengario de Salellis, consanguineo meo, qui nunc est in partibus Flandiarum, centum libras.

(1) Falta aquí una retxa per lo manco del original, que saltá per descuit l'escrivent qui feu la copia.

(2) En el mss. pretendatur.

Item dimitto unicuique dictorum manumissorum meorum pro honore seu labore suo hujus manumissorie, decem libras.

Preterea si me vivente aliqua de dictis legatis vel infrascriptis exsolverem illa deducantur de predictis et peti non valeant iterato.

Solutis autem et completis omnibus et singulis supradictis, totum residuum quod superfuerit erogandum ex dictis tribus mille libris quas superius pro anima mea accepi, detur et erogetur amore Dei pro anima mea, per manus et ad noticiam dictorum manumissorum meorum. Et si forsán predictae tres mille libre non sufficerent ad predicta complenda, volo et mando quod quicquid inde defuerit suppleatur de aliis bonis meis.

Sane considerans scincere dilectionis affectum quo Simon Dorta quondam, civis Majoricarum, carissimus meus compater et amicus, michi legali amicitia jungebatur, notum facio universis, quantum cum Deo et homine ego possum, quod mee intentionis existit firmiter et perpetuo durature, quod anima dicti Simeonis, cui Deus sui clementia indulgeat, nunc et semper sit particeps et gaudeat in eternum in et pro duodecima parte omnium elemosinarum, missarum celebrationum et aliarum piarum causarum, quas supra, et etiam infra, pro anima mea et parentum meorum lego, facio et dispono.

Item laudo, lego et confirmo domine Raymundete, dilecte uxori mee, dotem suam et donationem propter nuptias quas habet in bonis et super bonis meis; volens ut ipsam donationem propter nuptias seu augmentum habeat cum ipsa dote pro suis omnibus voluntatibus faciendis. Et ultra lego sibi centum quinquaginta libras dicte large monete de aliis bonis meis, ita quod fiat sibi complementum solutionis ad sexcentas libras. Legatum tamen quod dicte domine uxori mee facio de dicta donatione propter nuptias seu augmento et de dictis centum quinquaginta libris ad suas voluntates faciendas, intendo facere et fecisse dum tamen ipsa domina uxor mea caste vixerit et sine viro.

Item lego dicte domine uxori mee quamdiu egerit in humanis et solutionem dotis et donationis sue et legati predictorum non exhegerit seu non habuerit, alimentationem, scilicet victus, potus, vestitus et calciatus, prout eam decuerit, simul cum herede meo infrascripto et de bonis ipsius heredis mei, sine diminutione bonorum dicte uxoris mee, ubicumque dictus heres meus elegerit habitare. Porro caste et sine viro vivens et solutionem dictarum dotis, donationis propter nuptias et legati pecunie non recipiens, si maluerit ipsa domina uxor mea per se ipsam extra hospiciam dicti heredis mei alibi habitare, dimitto sibi et per dictum heredem meum sibi dari et prestari mando annis singulis de vita dicte domine uxoris mee, triginta quarterias frumenti boni pulcri et receptibilis, de illo frumento tamen meo censuali quod non percipiatur in aliquo alodio meo, sed de alio

meo frumento censuali, et quinquaginta libras dicte large monete, et floreno auri loci et qualitatis predictorum pro viginti quinque solidos ut premititur computato. In casu etiam ubi dicta domina uxor mea solutionem dotis, donationis propter nuptias et legati predictorum habere vellet, dimitto sibi et uno semel tantum ipsam habere volo de bonis meis duos lectos postium cum suis marficis, quatuor matalaffia, duo traverseria, duo cohopertoria, duas vanovas, quatuor paria linteaminum, duos archibanchos trium caxiarum, tres taceas argenti ex illis quas habeo in meo hospicio, duas citras de lautono, et duas servas, quas maluerit ex meis servabus, et si nullam ex dictis meis servabus voluerit habere, in hoc casu heres meus teneatur alias duas sibi emere et tradere de bonis meis predictis. Item habeat dicta uxor mea sex cloqueria siue cuyerles (sic) de argento, tria auricularia, et apparatus cochine et pistandi et banchorum mense et recoldadoriorum, maparum et manutergiorum. Habeatque etiam et sibi dimitto de tota vita sua, etiam si solutionem dictarum dotis, donationis propter nuptias et legati peteret vel haberet, usum et habitationem hospicii mei domorum contigui hospicio Johannis Rossinyolli, excepto et dempto inde cellario ipsius hospicii, in quo heres meus seu heredes mei habeant usum et servitutem seu ademprivium recolligendi et tenendi vinum vinearum hereditarium.

Uterius etiam lego eidem domine uxori mee in omni casu, sive steterit cum dicto herede meo sive non, et sive petierit solutionem dotis donationis propter nuptias et legati predicti sive non, et pro suis voluntatibus faciendis, omnes suas savenas, coffes (sic) camisias, corrigias argenti, nec non et omnia jocalia sua per me aut alios contemplatione mei vel sui eidem data et collata, et que tamen habuerit tempore mortis mee.

Item dimitto carissime filie mee Blanche, uxori nobilis Pagani de Majoricis, jure institutionis et pro omni supplemento partis hereditatis et legitime sibi competentium et competitarum in bonis meis, quinquaginta libras dicte large monete, videlicet floreno auri pro viginti quinque solidos computato, in quibus et in eo quod sibi donavi et de bonis meis habuit tempore nuptiarum suarum et alias ipsam michi heredem nomino et instituo. Item eodem jure institutionis et pro supplemento ipsius legitime portionis sibi in bonis meis competentis et competere debentis, dimitto dicte filie mee nec non absolvo diffinio et remitto eidem quascumque donationem, remissionem et absolutionem per ipsam filiam meam mihi factas de certa parte dotis sue, nec non omnem retentionem et vinculum restitutionis michi fiende de bonis suis si contingeret eam sine liberis decedere quandocumque, ita ut omnibus hiis donatione remissione vel retentione non obstantibus ipsa Blanche de dictis bonis suis preffate legitime portionis possit ex nunc suas omnimodas facere voluntates.

Item dimitto Caterine filie mee carissime, uxori

Petri Turricelle domicelli, eodem jure institutionis et pro omni parte hereditate et legitima sibi pertinentibus et pertinere debentibus in bonis meis, quinquaginta libras ejusdem large monete. in quibus et in eo quod sibi donavi et de bonis meis habuit tempore nuptiarum suarum et alias michi heredem instituo.

Item dimitto omnibus postumis meis quos me deinceps ex legitimo matrimonio contigerit habiturum, masculis vel mulieribus, in lucem venientibus et michi superviventibus, utrique ipsorum, legitimam portionem jure naturali ei debitam et pertinentem in bonis meis, in qua legitima ipsos heredes et utrumque ipsorum in sua portione michi instituo; et insuper lego eis benedictionis nomine decem libras. Verum si aliquis vel aliqua dictarum filiarum mearum jam natarum nec non et postumorum me vivo decesserit, tunc in locum et partem ejus, si qui ex eis liberi superfuerint viventes, nati et postumi, in stirpes et non in capita sint heredes.

Item denuncio et concedo me debere domine Jaucmete uxori Arnaldi Ferrarii quondam, duodecim libras vel circa, secundum quod hoc videri poterit completius in compotis et rationibus que et quas de hiis tenet seu tenere debet Nicholaus Laurencii. Verum, Dei honore, superaddo et dari volo filie dicte Jaucmete de bonis meis, una cum dictis duodecim libris, tantum quod habeat quinquaginta libras dicte large monete, dandas et tradendas sibi cum viro nupserit suarum tempore nuptiarum. Si vero dicti filia dicte Jaucmete vel dicta mater sua hiis non reputaverit se contenta, habeat et ipsam habere volo quicquid juris et rationibus sibi in bonis meis reperiat quomolibet pertinere, et legatum hoc sit eo casu inefficax atque nullum.

Item denuncio et concedo me teneri Saurete, filie Francisci Dulceti in eo quod in meis rationibus et compotis videbitur contineri. Quibus meis rationibus fidem volo plenariam adhiberi; et eo constito mando illud sibi dari et solvi de bonis meis, omni difficultate remota.

Item dimitto dicto Berengario Rigolfi quicquid michi debet vel debuit ratione loguerii dicti hospicii mei contigui dicto hospicio Johannis Rossinyolli in quo moratus fuit et aduc moratur.

Item dimitto Marcilio greco, servo meo, libertatem et immunitatem persone sue, ita ut amodo libere et absolute possit ubique ire, redire, stare et esse, et ad omnes actus legitimos admittatur tamquam ingenuus et sui juris effectus, et cetera facere que quilibet ingenuus vir facere potest ac potuisset si nunquam servus fuisset et a liberis parentibus natus esset; retentione tamen mihi et heredibus meis infrascriptis in eo et suis operibus et serviciis reservata, quod quando cumque, ipso in Majoricis existente, mei heredes ipso Marcilio et ejus operibus indigebunt ad culturam possessionum mearum vel ad eorum negotia facienda in hiis quorum dictus grecus habet experientiam atque usum, quod grecus ipse teneatur prestare ope-

ras et servicia dicto heredi vel heredibus meis quociens ad ea fuerit requisitus; et ipse heres seu heredes mei respondeant et satisfaciant sibi in tantumdem loguerii persone sue quantum ipse grecus in consimilibus negociis alibi reperiret.

Item laudo, lego, approbo, ratifico et confirmo donationem et dotationem per me factas Dei reverentia et honore hospitali pauperum per me fieri ordinato extra locum porte de Portupino, cujus fabrica est incepta, et eam continuari et perfici volo per dictos manumissores et meos eorum discretionem, ordinationem et dispositionem, quam citius possit fieri et compleri. Laudo etiam et confirmo ipso hospitali et ejus dotationi, et perfectioni operis ejusdem et aliorum sibi necessariorum, quicquid ego donavi et assignavi dandum et convertendum tam in operibus et structura edificii ejusdem hospitalis, quam in redditibus pecunie olei et frumenti et aliorum omnium, sicut et in instrumento ex inde facto liquide videbitur contineri. Verumtamen quia cordi michi est, et ut non vit Deus auxilium menti mee, ut edificia redditus quoque et alia sibi et ejus dotationi necessaria festino processu et fine prospero concludantur, ut hujusmodi obtate rei nomen et exemplum bonum in gentibus luceat, et divine laudes et obsequia conscendant super inde ad dominum Deum nostrum, volo et mando, constituo et assigno in dotationem et pro dotatione dicti hospitalis, et reddituum pecunie et frumenti ejusdem, omnes et quoscumque redditus pecunie et frumenti que ego per liberum et franchum alodium habeo et possideo in regno Majoricarum, prout et ad hoc ea applicari possunt ex concessione regia michi facta, in eis scilicet quantitibus et prout ipsi redditus pecunie et frumenti sufficientes fuerint ad complementum numerum reddituum assignatorum per me in dicta donatione et dotatione et instrumento earum prefato; et si quid defuerit ad complendum numerum reddituum predictorum illud volo emi fieri et compleri per dictos manumissores meos quam cito fieri possit. Quod si aliquo casu redditus mei et censuali pecunie et frumenti que ego in alodium jam habeo ut preffertur non possent consignari et applicari dicte dotationi ipsius hospitalis, vel consignata quocumque casu non obtinerent firmitatis perpetuitatem, volo statuo et dispono quod dicti redditus et censuales omnia pecunie et frumenti et aliorum dicto hospitali et dotationi ejusdem necessariorum, emanantur et habeantur in portione ecclesie Majoricarum, vel alia licita et debita portione, scilicet et que pio actui predicto licite valeant applicari et super ea firmiter et irrevocabiliter assignari, prout in ipso instrumento, cui per novationem aliquam nullum prejudicium generetur, laciis continetur. In eis vero redditibus et censualibus meis quos nunc obtineo, si irrevocabiliter ad premissa poterunt assignari et ex eis dotatio fieri memorata, volo et mando quod heres vel heredes mei predicti in instrumentis conficiendis et confectis tradendis, nec non in

possessione rerum tradenda et alias, omnem quantum in eo vel eis fuerit prestant operam et effectum. Volens nichilominus statuens et disponens quod dictus heres vel heredes mei nullam amistrationem bonorum meorum mobilium et immobilium et fructum illorum habeant vel percipiant, aut in usus suos quoquomodo quitquam inde convertant, donec opus et fabrica he-
 difficiorum dicti hospitalis et omnium necessariorum ipsi hospitali, et dotatio et consignatio perfecta reddituum dicti hospitalis, et relicta superius pro anima mea, soluta fuerint et completa, et dicti manumissores mei plene et hoc se tutos reputaverint et contentos. Quod si dictus heres vel heredes mei hunc mee dispositioni et amistrationi dictorum manumissorum meorum causam et operam difficultatis contradictionis et resistencie interposuerint quoquomodo, nunc ut ex tunc et vice versa ipso facto adimo ei vel eis tantum de bonis eorum hujus mee hereditatis quantum dandum et convertendum tunc restaret in et de predictis pertinentibus amistrationi exequutioni et distributioni eorundem manumissorum secundum modum predictum, non minus utique remanentibus dictis meis manumissoribus in sui officii plenitudine potestatis, et illud tale demptum dictis heredi vel heredibus meis ex dictis bonis hereditariis, ceda: jure legati, quod nunc ut ex tunc et vice versa inde facio, dicto hospitali et ejus bonis et redditibus adaugendis.

Item volo et mando quod heres vel heredes mei perpetuo anni singulis dent et tradant pauperibus dicti hospitalis et in eorum usum et necessaria vite eorum, mille quarteria vini musti, de fructibus scilicet et expletis vini illius vinee mee quam habeo et possideo in termino civitatis Majoricarum, in parrochia Sancte Crucis, per liberum et franchum alodium. et que fuit Guillermi Moratoni quondam notarii, prout in instrumentis que inde hadeo videbitur contineri; ipsumque vinum afferatur dicto hospitali per dictos heredes meos eorum sumptibus et expensis.

Item dimitto et assigno Dei honore et in retrigrium peregrinorum confluentium ad ecclesiam beate Marie de Lucho, insule Majoricarum, usum et servitutem ipsis peregrinis undecumque confluertibus in illo campo terre et aqueductu ibidem ordinato, nec non et domibus que ibidem sunt, quas per meos heredes volo et jubeo conservari et teneri habitationi aptas, quos et quas ego habeo et possideo contigua hec omnia dicte ecclesie beate Marie de Lucho; et hoc quamdiu frater Jacobus Caneti, nunc divina celebrans in dicta ecclesia, et socius dicti fratri Jacobi egerint in humanis, et ab inde quamdiu fuerit de beneplacito heredis vel heredum meorum. Item laudo approbo et confirmo dictis fratri Jacobo Caneti et socio suo donationem seu donationes quas eis feci de certa pecunie quantitate in annua pensione danda ad vitam eorum ut divina agerent pro anima mea in ecclesia prope dicta, prout in instrumentis inde confectis videbitur contineri.

Consimiliter quidem laudo approbo et confirmo

Petro Barberi presbitero conmoranti in villa Inche et in ibi pro me divina officia celebranti, et censualia mea nomine meo procuratorio colligenti, illam donationem seu concessionem quas sibi feci de annua pensione sibi danda certis pactis, prout in instrumentis inde confectis noscitur contineri.

Item laudo approbo et confirmo rationes actus et compota instrumenta et scripta facta et ordinata per Bernardum de Portello et Berengarium Rigolff, socios meos predictos, e: eis in judiciis et extra volo fidem plenissimam adhiberi quantum contingant actus et negocia nostre societatis mercationum. In quibus societate et mercationibus volo et mando quod bona mea mobilia mee hereditatis tractentur et procurentur ad tempus conventum inter me et dictos socios meos super dicta societate, quam ad ipsum tempus volo et statuo firmiter duraturam, non obstante quod finiri possit si medio tempore ego caperer ab humanis. De quibus bonis meis hereditariis mobilibus fiat usus et exercicium mercature illo lato et completo modo et actu quibus poterant et potuissent fieri me vivente durante tempore memorato; et ex tunc si et prout dictis meis manumissoribus videbitur fore utile meo heredi seu heredibus memoratis, qui in meis mercationibus retineant et conservent.

In omnibus vero aliis bonis meis mobilibus et immobilibus juribus et accionibus presentibus et futuris, instituo et facio michi heredem meum universalem Raymundum nepotem meum, filium dicti Petri Turricelle domicelli et domine Catherine ejus uxoris filie mee, qui heres meus teneatur servare et complere firmiter et precisse totam meam ordinationem hujus mei testamenti, nec non teneatur ipse heres meus et descendentes ab eo teneantur cognominari meo cognomine de Salellis, et signum meum armorum in rebus arnesiis et armaturis suis sine defformitate aliqua ferant perpetuo, retineant et conservent.

Verum si dictus Raymundus heres meus non erit vel erit et obierit quodcumque sine liberis legitimis et naturalibus ex legitimo matrimonio superstitibus, substituo ei et michi eo casu instituo et facio heredes meos universales Franciscum de Villasecha nepotem meum, qui nunc esse creditur in partibus Flandriarum, et Arnaldum de Salellis, consanguineum meum, qui in hospicio meo et in mea familia nunc est in civitate Majoricarum, equis portionibus inter eos si tunc vixerint. Sin autem alterum eorum in solum tunc viventem michi heredem instituo. Et si ambo dicti Franciscus et Arnaldus vigore dicte substitutionis michi heredes fuerint et eorum alter decesserit quodcumque sine dictis liberis legitimi conjugii, substituo sibi alterum superviventem, et sic eos ad invicem per fideicomissum substituo.

Et si hüdem duo Franciscus et Arnaldus heredes michi non fuerint, simul nec alias, vel si michi heredes fuerint et omnes successive decesserint quodcumque nullo ex eis vel eorum altero superstitibus libero vel liberis ut est dictum, substituo eis et eorum

ulteriori descendenti, et michi heredem instituo Dominum meum Jhum. Xptum., cujus reverentia et honore dicta hereditas et bona mea dentur et erogentur in emendis redditibus perpetuis et bonis rendalibus dicti hospitali et ejus pauperibus perpetuo deputatis. Hec autem fiant per manus et ad noticiam dictorum manumissorum meorum si tunc vixerint, vel per manus et ad noticiam illorum qui curam et amistrationem superiorem gerent ipsius hospitalis. Dicti vero Franciscus et Arnaldus, si ad eos pervenerit hereditas memorata, in mercationibus suis in rebus quoque arnesiis et armaturis utanter signis meis predictis nec non cognomine meo predicto de Salelles, et cognomen et signum predicta per se et suos perpetuo descententes teneantur sine mutatione et defformitate aliqua gerere habere et per omnia conservare.

Sciens preterea et non ignarus quis sit modus mei patrimonii, prohibeo expresse dictos heredem vel heredes meos universales detrahare Falcidiam de legatis.

Revocans ad ultimum, cassans, irritans et annullans omnia testamenta, codicillos et cujuscumque generis ultimam voluntatem per me actenus conditam in posse cujuscumque notariorum et sub quorumcumque verborum expressione consistant, que omnia inania cenceo penitus atque nulla, preter hoc meum testamentum quod est ultima voluntas mea, quam laudo, approbo et confirmo, et volo valere jure testamenti, que si non valet vel non valebit jure testamenti saltim valeat et eam valere volo jure codicillorum vel altero quolibet jure ultime voluntatis quo valere possit perpetuoque tenere.

Actum est hoc Majoricarum pridie kalendas julii anno a natavitate Domini millesimo trecentesimo quadragesimo quinto. Sig. num mei Raymundi de Salellas testatoris predicti qui hec laudo et firmo et concedo.

Testes hujus testamenti vocati et rogati sunt: Bernardus Pontis, Arcicius Rausini, Guillelmus des Cortell, Raymundus Pellisserii, Petrus Raymundi de Fontanis, Nicholaus de Pinu, Nicholaus Sa Vila, Andreas de Podio, Thomas Serra, Geraldus Stephani, Guillelmus Joverii, Guillelmus Corva, et ego Huguetus Borracii notarius infrascriptus. Sig. num Hugueti Borracii notarii publici Majoricarum, qui premisis rogatus interfui et ea in hanc publicam formam scribi feci, contenta in tribus membranis conjunctis clutino colle piscis, et clausi.....

f—ACTA DE LA PRESENTACIÓ ALS JURATS DE LES ORDINACIONS DEL HOSPITAL.

Nouerint vniuersi presentem seriem inspecturi, quod die lune, intitulata quarto kalendas septembris anno Domini M^oCCC^o xl^o quinto, Bartholomeus de Brullio et Bernardus de Portello, mercatores et ciues Majoricarum, manumissores

et exequutores testamenti Raymundi de Salellis quondam mercatoris et ciuis Majoricarum, constituti in presentia venerabilium virorum Omberiti de Fonollario domicelli, Bernardi de Fonte, Juliani de Stagno, Guillelmi de Pachs et Bernardi Castilionis, juratorum Majoricarum anno presenti, una cum Johanne Hominis Dei, tunc a domo jurarie absente, obtulerunt et per me Huguetum Borracii, notarium publicum Majoricarum, legi et publicari fecerunt dictis dominis prime dictis quinque juratis, sedentibus in ingressu hospicii domorum jurarie Majoricarum, inferiori videlicet parte dicti hospicii, aute gradarium lapideum quo ascenditur ad superiora hedificia dicti hospicii, presentibus etiam ibidem multis viris alia causa ibidem congregatis sed ad interessendum huic actui specialiter euocatis, quandam supplicationem et requisitionem, in scriptis notatam, cujus series sic se habet. Vobis venerabilibus viris dominis Umberto de Fonollario domicello, Bernardo de Fonte, Johanne Hominis Dei, Juliano Sestany, Guillelmo de Pachs et Bernardo Castilionis, juratis Majoricarum, supplicando significamus nos Bartholomeus de Brullio et Bernardus de Portello, manumissores et exequutores testamenti Raymundi de Salellis quondam, quod tempore institutionis et dotationis per dictum Raymundum facte de quodam hospitali suo quod ad usum pauperum erigi proponit extra locum porte de Portupino prope menia civitatis Majoricarum, et ipsius hospitalis operationes et fabricam jam incepit, idem Raymundus retinuit sibi ipsi in dotatione predicta et instrumento ejusdem quod ipse Raymundus viuens vel in vltima voluntate sua aut alias, posset disponere super modo et ordine cotidiane distributionis fiende inter pauperes dicti hospitalis de bonis ejusdem, et alia vtili regimini ejusdem opportuna ordinare, corrigere et mutare, vt sit ordine in omnibus obseruato, ipsa distributio bonorum dicti hospitalis et ejus regimen tam celeriter quam salubriter subjacerent laudabilibus regulis et doctrinis, super quibus idem Raymundus impartens sue sollicitudinis, consultis consulendis, puta prudentibus Arnaldo et Petro Bertrandi, Jacobo de Canelis et Raymundo Terradis, viris utique in agibilibus humanis consilio claris, discretione maturis et approbatis experienciis, perelectis per illos tam constitutas ab ipso Raymundo constitutiones lima correctionis, modestia socia, elimari, quam nouas per ipsos dispossuit disponendas, eisdem itaque constitutionibus doctrinis et ordinationibus vltro citroque editis eligendis, electis post

multiplici laboris studium et exercitium, ipsarum denique formatores facti sunt in voluto unanimes et conformes. Et ut optatus fructus illarum futurus ad successiuam remitteretur posteritatem dignus memorie comendari, easdem regulas seu doctrinas in scriptis redigi fecit particulariter et et distincte, proponens illas vobis dictis dominis juratis offerre, ut et vos et vestri posteris, ad quos spectat regimen et cura futura ipsius hospitalis, easdem manu beniuola capientes, in vestris matriculis et archiuis nec non in lucem publicam educentes, super regimine et gubernatione dicti hospitalis et degentium in eodem dignemini perpetuo facere obseruari, formati ab illis et pro illis a dicto Raymundo pio post Deum institutore ipsius hospitalis, qui et quales circa premissa fuerunt ejus affectus intentio atque motus. Sed quia Domino dominantium alias disponente, idem Raymundus medio tempore vt noscitis pridie susceptus exiit ab humanis, nos dicti manumissores, ejus voluntatem vltimam cupientes quantum nobis possibile fuerit exequi et complere, in vestrum dominorum juratorum presentia constituti, auctoritate et officio nostro quibus fungimur in hac parte, dictas ordinationes et regulas vobis offerimus in scripto laycali notatas, hoc ideo ut earum lectio et vulgari lectione concepta notio cunctis legentibus faciliorem et frequentiore tradat scientiam et doctrinam; vobis nichilominus supplicantes vt completis dicti hospitalis opere et fabrica jam incepta et aliis que per ipsos supplicantes dictus defunctus iussit fieri et compleri, dictas ordinationes et regulas et constitutiones inter dictos pauperes et super regimine dicti hospitalis faciatis cum effectu et inuiolabiliter obseruari, vt et sic seruetur ipsius defuncti voluntas, sub legem statuens a qua minime recedatur si condita per eum concupito fine comperta fuerunt consumari. Porro si super ordinationibus regulis et doctrinis prefatis vos dicti domini jurati aliqualem duxeritis hesitandum, a predictis viris, quorum in illis proprium non vertitur interesse, premissor in inuestigare poteritis scinceritatem et rectitudinem veritatis. Tenor autem dictarum ordinationum subsequitur sub hiis verbis:

En nom de Deu lo Pare e de Jhes. Xrist. Fill seu e de tota la Sancta Trinitat..... etc.

g—AMORTIZACIÓ DELS BENS ASSIGNATS AL HOSPITAL

Nos Petrus, Dei gratia Rex Aragonum, Valentie, Majoricarum, Sardinie et Corcice, Comesque Barchinone et Rossilonis, consideran-

tes quod vos Raymundus Salelles, mercator, cuius Majoricarum, cupiens ad laudem Domini et totius curie celestis vnum construere hospitale cum capella et cimiterio, in quibus sint continue perpetuo duodecim vel plures pauperes mendicantes, assignastis jam quedam patua que habetis extra portam de Portopi prope ciuitatem Majoricarum, proponentes eisdem quedam addere in quibus construantur et fiant hospitale, capella et cimiterium supradicta; pensantes etiam quod vltra predicta proponitis pro sustentatione vite dictorum pauperum et dotamine hospitalis ipsius eidem hospitali quosdam vestros alodiales redditus assignare, et alios emere vltra illos cum quibus possitis augmentare eosdem, sic demum quod hospitale jamdictum saltem habeat in redditus centum quarterias tritici, et ducentas libras in pecunia majoricensi et ducentos quartanos olei quolibet anno; cuius quidem patronatus regimen spectet post vestri obitum ad juratos et consilium Majoricarum. Animaduertentes propterea quod redditibus supradictis et aliis est mortizatio opportuna propter translationem de eis fiendam ad hospitale jam dictum, nostraque auctoritas necessaria et consensus, pro quibus obtinendis a nobis fuit nobis exhibita supplicatio reuerenter, quam tamquam laudabilem et acceptam nobisque placidam adque gratam, vt per horum et aliorum accionem bonorum operum mereamur ad regna celestia peruenire, cum presenti carta nostra, perpetuo et irrevocabiliter valitura, dictos redditus et patua et alia quecumque, tam jam empta et assignata quam emenda et assignanda pro tempore, mortizamus, eisdem nunc pro tunc auctoritatem nostram interponimus ac decretum, ita quod ea omnia et singula supradicta sint et esse possint ac debeant perpetuo hospitalis jamdicti; vobis et vestris nichilominus concedentes quod dicta patua cum operibus ibidem faciendis et redditus nondum empta nec assignata hospitali jamdicto, que jam mortizauimus vt superius continetur, possitis emere sub alodio in regno Majoricarum ac dare et assignare eidem hospitali, ipsaque etiam mortizare cum illis omnibus integritatibus quas habent et habere debent redditus et bona pro franco alodio in similibus assignata. Concedimus etiam atque damus vobis et vestris vnum doberium aque de cequia ad opus hospitalis et pauperum predictorum, quam possitis in loco idoneo accipere ad cognitionem juratorum ciuitatis predictae. Et vt predicta omnia majori gaudeant firmitate, juramus per Deum et ejus sancta quatuor euangelia per nos corporali-

ter tacta, predicta omnia et singula per ros et nostros vobis et vestris perpetuo observare et nunquam contrafacere aut permittere contraferi per quemcumque. Mandantes per presentem generali procuratori presenti et futuro ejusque vicesgerentibus nec non successoribus, ac gubernatori generali regni Majoricarum, ceterisque officialibus et subditis nostris, presentibus et futuris, quod predicta omnia teneant perpetuo et obseruent et contra non veniant vel aliquem contrauenire permittant aliqua ratione. In cuius rei testimonium presens publicum instrumentum fieri iussimus, sigillo Magestatis nostre pendenti munitum. Quod fuit actum in Castro nostro regio Perpiniani septimo idus augusti anno Domini M.º CCC.º quadragesimo quarto. A. vic.

Sig. ✠ num Petri Dei gratia Regis Aragonum, Valencie, Majoricarum, Sardinie et Corcice, comitisque Barchinone et Rossilionis, qui hec firmamus laudamus et juramus.

Testes hujus rei sunt: inclitus infans Jacobus Comes Urgelli et Vice comes Agensis, dicti domini Regis frater, et venerabilis Arnaldus de Moraria conciliarius et vice cancellarius, Bernardus de Turribus tenens locum tesaurarii et Petrus de Muntanyo de domo dicti domini Regis.

Sig. ✠ num Francisci Fuxi, scriptoris dicti domini Regis et auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominationem ejusdem, qui predicis interfui, eaque de mandato ipsius domini Regis scribi feci, cum litteris in raso..... et clausi.

Nos Petrus, Dei gratia Rex Aragonum, Valentie, Majoricarum, Sardinie et Corcice, comesque Barchinone et Rossilionis, cum presenti carta nostra recognoscimus et fatemur vobis Raymundo Salellis, mercatori, cui Majoricarum, quod nos, ratione concessionis cujusdam mortizationis per nos facte vobis cum quodam publico instrumento, de quibusdam redditibus et patuis et quibusdam aliis, tam emptis quam emendis et tam assignatis quam assignandis, pro constructione et dotatione cujusdam hospitalis et prouisione pauperum assignandorum eidem, habuimus a vobis, quos nobis dare liberaliter voluistis, quosque recepit pro nobis tesaurarius noster, per manus Berengarii Ricolfi mercatoris Majoricarum, decem mille solidos Barchinone numerando. Et in testimonium premissorum presentem fieri mandauimus, sigillo magestatis nostre pendenti munitam. Data Perpiniani quarto idus augusti anno Domini M.º CCC.º quadragesimo quarto. A. Vic.

b—UN PRIMER MARIT DE NE BLANCA SALELLES,
MULLER DEN PAGÁ DE MALLORCA

Sit omnibus notum quod ego Raymundus de Salellis civis Majoricarum, sciens et attendens quod Arnaldus Ollarii concivis meus quondam, primus maritus Blanche filie mee, fecit donationem propter nuptias eidem Blanche filie mee de DCCL. libras regalium Majoricarum minorum, quas domina Blanche haberet et teneret de tota vita sua cum marito et sine marito, et post obitum ejus cederent et reverterentur dicto Arnaldo Ollarii vel heredibus ejus ex pactis dotalibus inter ipsos conventis; ideo promitto et convenio per firmam et legalem stipulationem vobis nobili Pagano de Majoricis et Blanche filie mee, et etiam notario subscripto nomine ipsorum heredum dicti Arnaldi Ollarii stipulanti et recipienti, quod ego vel heredes et successores mei reddemus et restituemus dictas DCCL. libras dictis heredibus dicti Arnaldi Ollarii quondam de bonis nostris propriis post obitum dicte Blanche, et vos dictam Blancham liberamus et absolvemus a dicta obligatione et petitione in perpetuum, obligando inde vobis et vestris omnia bona mea ubique habita et habenda. Actum est hoc Majoricarum quinto idus decembris anno Domini M.º CCC.º xxx.º vij.º Sig. ✠ num Raymundi de Salellis predicti qui hec laudo et firmo.

Testes inde sunt: Rogerius de Rovenacho miles, Petrus de Turricella domicellus, Raymundus de Capsirio jurisperitus, Dalmatius Moratoni et Petrus Guitart mercator. Sig. ✠ num Jacobi Martelli notarii Majoricarum qui hec scribi fecit et claurit.

E. AGUILÓ.

Arxiu del Hospital general.

CORRECCIÓ A FER

En el número anterior está errada la paginació de les sis planes derrereres; per descuít el caxista passá de pág. 349 a la 450, y seguí llavors 451, 452 fins a la derrerera; s'ha de rectificar per lo tant en aquestes planes el signe de les centenes, que ha d'esser 3 en lloch de 4